

ที่ คปก. ๐๑/ ๕๕๕

สำนักงานคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย
อาคารซอฟต์แวร์ پارک ชั้น ๑๕
ถนนแจ้งวัฒนะ อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๒๐

๙ ตุลาคม ๒๕๕๗

เรื่อง ความเห็นและข้อเสนอแนะ เรื่อง แนวทางการปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ
กราบเรียน ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สิ่งที่ส่งมาด้วย บันทึกความเห็นและข้อเสนอแนะ เรื่อง แนวทางการปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยสวัสดิการสังคม
สำหรับผู้สูงอายุ

ด้วยพระราชบัญญัติคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๕๓ บัญญัติให้คณะกรรมการ
ปฏิรูปกฎหมายมีหน้าที่สำรวจ ศึกษา วิเคราะห์ทางวิชาการ เพื่อปรับปรุงและพัฒนากฎหมายของประเทศ
ให้เกิดความเหมาะสม เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประเทศชาติและประชาชน รวมทั้งปรับปรุงกฎหมายให้เป็นไป
ตามรัฐธรรมนูญ โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นสำคัญ เมื่อดำเนินการแล้วให้เสนอความเห็นหรือ
ข้อเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีและรัฐสภาเพื่อใช้ประกอบการพิจารณา

คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายได้ดำเนินการสำรวจ ศึกษา วิเคราะห์ทางวิชาการ และรับฟัง
ความคิดเห็นจากหน่วยงานและประชาชนทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับร่างพระราชบัญญัติคุ้มครอง ส่งเสริม และ
พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ พ.ศ. .... โดยมีความเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการปรับปรุงกฎหมาย
ดังกล่าวบางประการ รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย จึงขอส่งความเห็น
และข้อเสนอแนะมายังท่านเพื่อใช้พิจารณาประกอบการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป

อนึ่ง ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวสอดคล้องกับนโยบายของคณะรัฐมนตรีที่แถลงต่อ
สภานิติบัญญัติแห่งชาติเมื่อวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๕๗ เรื่องการลดความเหลื่อมล้ำของสังคมและการสร้าง
โอกาสการเข้าถึงบริการของรัฐ

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(ศาสตราจารย์ คณิต ฌ นคร)

ประธานกรรมการปฏิรูปกฎหมาย

สำนักงานคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย

โทร. ๐ ๒๕๐๒ ๖๐๐๐ ต่อ ๘๒๖๙

โทรสาร ๐ ๒๕๐๒ ๖๐๐๐ ต่อ ๘๒๗๗

คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย

บันทึกความเห็นและข้อเสนอแนะ

เรื่อง แนวทางการปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ

๑. ความเป็นมา

ประเทศไทยมีนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดูแลและจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ ในปี พ.ศ. ๒๕๒๕^๑ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์และอำนาจหน้าที่ชัดเจน จนต่อมามีความก้าวหน้าที่สำคัญในการตราพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖ ซึ่งกำหนดหลักการสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในประเทศไทย จนถึงปัจจุบัน มีการจัดสวัสดิการสังคมให้แก่ผู้สูงอายุ โดยพยายามที่จะให้หน่วยงานในส่วนท้องถิ่น ประชาชน และองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุได้ประสานความร่วมมือกันทั้งในส่วนของภาครัฐและภาคเอกชน

ทั้งนี้ พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖ กำหนดให้มีกองทุนผู้สูงอายุ การบริการสุขภาพ การบริการการศึกษา การบริการทางอาชีพ การส่งเสริมการเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน การดูแลด้านความปลอดภัย การดูแลด้านการโดยสารยานพาหนะ การยกเว้นค่าเข้าชมสถานที่ของรัฐ การช่วยเหลือผู้สูงอายุซึ่งได้รับอันตรายจากการถูกทารุณกรรมหรือถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ การให้คำแนะนำปรึกษา ดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องในทางคดีความ การให้คำแนะนำปรึกษา ดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาครอบครัว การจัดที่พักอาศัย อาหารและเครื่องนุ่งห่ม การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ การสงเคราะห์ในการจัดการศพตามประเพณี และการอื่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด ซึ่งการจัดบริการสวัสดิการเหล่านี้ หน่วยงานของรัฐอาจไม่คิดมูลค่าหรือโดยให้ส่วนลดเป็นกรณีพิเศษก็ได้แล้วแต่กรณี นอกจากนี้ ยังมีกลไกคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติซึ่งเปรียบเสมือนองค์กรกลางที่สำคัญทำหน้าที่ดูแล ประสานงานกับองค์กรอื่นๆ ในการคุ้มครองผู้สูงอายุ

อย่างไรก็ตาม บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่กำหนดเกี่ยวกับสิทธิสำหรับผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖ ไม่ได้กำหนดหลักการอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรมไว้ เป็นลักษณะการบัญญัติรับรองสิทธิให้แก่ผู้สูงอายุแบบกว้างๆ ไม่ครอบคลุมทั่วถึงในรายละเอียดและความต้องการที่แท้จริง

^๑ คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๕ แต่งตั้งคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติขึ้นโดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นประธานกรรมการ อธิบดีกรมประชาสงเคราะห์ เป็นกรรมการและเลขานุการ ผู้แทนจากหน่วยราชการองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้องร่วมเป็นกรรมการ ทำหน้าที่กำหนดนโยบาย วางแผนและดำเนินกิจกรรมระดับชาติที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุ ซึ่งคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการขึ้น รวม ๗ สาขา เพื่อดำเนินกิจกรรมในด้านต่าง ๆ

ของผู้สูงอายุ และการปฏิบัติเพื่อให้เป็นไปตามแผนงานและนโยบายนั้นยังไม่บรรลุถึงเป้าประสงค์ ที่เป็นปัญหา ก็คือรัฐยังไม่ได้เห็นว่า สถานการณ์การคุ้มครองดูแลผู้สูงอายุเป็นเรื่องสำคัญเร่งด่วน การดำเนินงานในด้านนี้ มีความซ้ำซ้อนในการทำงานของหน่วยงานของรัฐ ทั้งการดำเนินงานก็ไม่สอดคล้องกันแต่เป็นลักษณะ ต่างคนต่างทำ นโยบายของรัฐต่อผู้สูงอายุ เน้นหนักไปในด้านการสงเคราะห์ช่วยเหลือ สะท้อนให้เห็นเจตคติ หลักซึ่งมองว่าผู้สูงอายุเป็นภาระ ทั้งๆ ที่ยังมีผู้สูงอายุอีกจำนวนมากที่มีศักยภาพที่จะทำประโยชน์ให้แก่สังคม ได้ การมองบทบาทผู้สูงอายุจึงไม่ได้พิจารณาในมิติรอบด้าน ปฏิบัติต่อผู้สูงอายุในเชิงการสงเคราะห์มากกว่า การที่จะทำให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่าและศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ นอกจากนี้ ยังขาดการบูรณาการของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ตลอดจนชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพราะการนำสวัสดิการและบริการต่างๆ มาสู่ผู้สูงอายุนั้นจำเป็นต้องให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน เข้ามามีบทบาทในการดำเนินการ เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนเป็นหน่วยสังคมที่อยู่ใกล้ชิด ประชาชนจึงทราบถึงสภาพปัญหาของพื้นที่และสามารถตอบสนองความต้องการทางสวัสดิการและบริการ ให้แก่ผู้สูงอายุได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

บทบาทของคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติยังไม่อาจทำหน้าที่ได้อย่างเต็มที่ เพราะองค์กร ดังกล่าวมีอำนาจหน้าที่เสนอแนะนโยบายและติดตามประเมินผลงานเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ไม่มีอำนาจไปควบคุม ตรวจสอบติดตามผล รวมถึงกรณีองค์กรหรือหน่วยงานใดไม่ปฏิบัติตาม จึงมีผลทำให้คำแนะนำ แผนงาน รวมถึงแนวนโยบายไม่ค่อยได้รับความร่วมมือยึดถือปฏิบัติจากหน่วยงานต่างๆ เท่าที่ควร จึงทำให้ผู้สูงอายุไม่ได้รับประโยชน์จากราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖ เท่าที่ควร และแนวนโยบายหรือแผนงานที่ดีเหล่านั้น ไม่ได้ตามเจตนารมณ์และจุดมุ่งหมายอย่างเต็มที่ หรือแม้มีกฎหมายอื่นที่กำหนดให้มีระบบประกันสังคมหรือให้ มีกองทุนการออมแห่งชาติแล้วก็ตามแต่ก็ยังไม่สามารถคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุได้ อย่างมีประสิทธิภาพ

๒. เหตุผลความจำเป็น

โดยที่ปัจจุบันสังคมไทยกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางประชากรครั้งสำคัญ คือ การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ จากข้อมูลสถิติสถานการณ์ประชากรในประเทศไทย^๒ ประชากรวัยสูงอายุมีอัตราการ เพิ่มขึ้นต่อเนื่องอย่างชัดเจน จะเห็นว่า สัดส่วนของประชากรสูงอายุ (อายุ ๖๐ ปีขึ้นไป) ในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ มีผู้สูงอายุคิดเป็นประมาณร้อยละ ๑๓.๒ และคาดประมาณว่า ในปี พ.ศ. ๒๕๘๓ จะมีผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นเป็น ร้อยละ ๓๒.๑

^๒ รายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. ๒๕๕๕ จัดทำโดย วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (มส.ผส.), หน้า ๑๒.

ตารางที่ ๑ สัดส่วนประชากรผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๕๓ - ๒๕๕๘

ปี พ.ศ.	สัดส่วนประชากรผู้สูงอายุ
พ.ศ. ๒๕๕๓	๑๓.๒
พ.ศ. ๒๕๖๓	๑๙.๑
พ.ศ. ๒๕๗๓	๒๖.๖
พ.ศ. ๒๕๘๓	๓๒.๑

แหล่งข้อมูล : ๑. สัมมะโนประชากรและเคหะ พ.ศ. ๒๕๕๓ สำนักงานสถิติแห่งชาติ

๒. การคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๕๓ - ๒๕๘๓ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

โดยที่ประชากรไทยโดยเฉลี่ยมีอายุยืนยาวขึ้น อัตราการเกิดและอัตราการตายของประชากรลดลงอย่างต่อเนื่อง สัดส่วนจำนวนประชากรในวัยทำงานและวัยเด็กลดลง และลักษณะการดำรงชีพของผู้สูงอายุในไทยมีแนวโน้มที่จะอยู่อาศัยคนเดียวหรืออยู่กับคู่สมรสมากขึ้น จากการสำรวจประชากรสูงอายุ พ.ศ. ๒๕๕๐ และ พ.ศ. ๒๕๕๔ ได้สะท้อนให้เห็นว่าขนาดครัวเรือนของผู้สูงอายุโดยเฉลี่ยลดลงเล็กน้อยจาก ๓.๗๕ คน เหลือ ๓.๖๓ คน และพบแนวโน้มที่ชัดเจนคือแนวโน้มดังกล่าวปรากฏทั้งในเมืองและชนบท

จากการประมวลข้อเสนอเชิงนโยบายที่เสนอในรายงานประจำปีสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ - ๒๕๕๕ พบว่า มีข้อเสนอเชิงนโยบายที่สำคัญดังนี้

๑. การจัดระบบการดูแลสุขภาพและการสาธารณสุขให้สอดคล้องเหมาะสมกับความต้องการของผู้สูงอายุ ปรับปรุงระบบบริการสุขภาพให้มีลักษณะเชิงรุกและเชื่อมโยงโดยมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง ให้ความสำคัญกับแนวทางการเน้นระบบบริการปฐมภูมิ การเข้าถึงบริการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรับบริการตรวจร่างกายประจำปีและคัดกรองโรค การจัดระบบบริการฟื้นฟูสภาพที่เป็นระบบต่อเนื่อง การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นหรือโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล การพัฒนากำลังคนด้านสาธารณสุข และพัฒนารูปแบบบริการในชุมชนโดยชุมชนเพิ่มมากขึ้น เพื่อส่งเสริมการดูแลในบ้านและครอบครัวโดยความช่วยเหลือของชุมชน

๒. การผลักดันให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขับเคลื่อนงานด้านผู้สูงอายุ เนื่องจากการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ มีการดำเนินงานไปค่อนข้างล่าช้า ไม่ต่อเนื่องและแปรผันตามความสนใจและนโยบายของรัฐบาล ดังนั้น กลไกสำคัญที่จะผลักดันให้งานด้านผู้สูงอายุขับเคลื่อนไปอย่างต่อเนื่องได้รวดเร็วขึ้น คือ การกระตุ้นและส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เข้ามารับผิดชอบงานด้านการส่งเสริม พัฒนา ศักยภาพ และคุ้มครองผู้สูงอายุในชุมชนของตนอย่างเป็นระบบ และควรมีการปรับแก้กฎหมายเพื่อลดอุปสรรคในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๓. การผลักดันให้แผนผู้สูงอายุแห่งชาติเกิดการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ด้วยการจัดสรรงบประมาณให้ แผนผู้สูงอายุแห่งชาติเป็นแผนระยะยาวและค่อนข้างครอบคลุมทั้งประเด็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากรผู้สูงอายุและการเตรียมการเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ แต่พบว่าขาดการปฏิบัติตามแผนให้เกิดผล

๔. การพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุไทย การส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีงานทำ มีรายได้ และมีสวัสดิการที่ได้รับการคุ้มครองอย่างต่อเนื่อง และการส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่ผู้สูงอายุ

๕. การเตรียมความพร้อมการสร้างหลักประกันความมั่นคงทางเศรษฐกิจในวัยสูงอายุ ต้องมีการพัฒนาทางเลือกในหลายรูปแบบ และควรเน้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบตนเองด้วย เช่น การออมเพื่อให้มีหลักประกันรายได้เพิ่มเติมที่เพียงพอต่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดีเป็นต้น ซึ่งปัจจุบันมีพระราชบัญญัติการออมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๔ แต่ไม่มีการบังคับใช้

ด้วยเหตุดังกล่าว คณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงกฎหมายด้านสวัสดิการสังคม จึงพิจารณาเห็นความจำเป็นศึกษาทบทวนกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการและบริการสาธารณะให้แก่ผู้สูงอายุ โดยเฉพาะพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖ เพื่อปฏิรูปการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุที่สังคมไทยกำลังก้าวไปสู่สังคมผู้สูงอายุ ทั้งนี้ เพื่อเสริมสร้างให้ผู้สูงอายุช่วยเหลือตัวเองและมีโอกาสในสังคมเหมาะสมกับวัยชรามากขึ้น ตลอดจนสามารถใช้ชีวิตประจำวันอย่างเป็นปกติให้มากที่สุด จึงจำเป็นต้องยกเลิกพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖ และยกร่างพระราชบัญญัติคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ พ.ศ. .... นี้ขึ้นใหม่แทน

๓. การดำเนินการ

โดยที่คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายมีอำนาจหน้าที่เสนอความเห็นและข้อสังเกตต่อคณะรัฐมนตรีและรัฐสภา เกี่ยวกับร่างกฎหมายฉบับหนึ่งฉบับใดที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ศาลองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ หรือประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามที่เห็นสมควร โดยให้ความสำคัญกับการศึกษาค้นคว้าองค์ความรู้ทางวิชาการและการจัดให้มีมีส่วนร่วมของประชาชน คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย^๓ โดยคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงและพัฒนากฎหมายด้านสวัสดิการสังคมจึงได้ดำเนินการพิจารณาศึกษาทบทวนกฎหมายต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ประกอบกับศึกษางานวิจัยต่างๆ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุและการรับฟังความเห็นของทุกภาคส่วนในเรื่องดังกล่าวดังนี้

ก.การศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ตำราวิชาการ สื่อสิ่งพิมพ์ ที่เกี่ยวข้อง

๑) แนวคิดสิทธิมนุษยชนและแผนงานองค์การสหประชาชาติ

๑.๑ แนวคิดทางด้านสิทธิมนุษยชนและปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) ซึ่งสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติได้มีมติรับรองในวันที่ ๑๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๙๑ เน้นการเคารพในเกียรติศักดิ์

^๓ พระราชบัญญัติคณะกรรมการการปฏิรูปกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๕๓

“มาตรา ๑๖ ให้คณะกรรมการมีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการเฉพาะเรื่อง ฯลฯ ปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ หรือตามที่ได้รับมอบหมาย”

และศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์บนพื้นฐานแห่งเสรีภาพ ความยุติธรรมและเสรีภาพในโลก ได้มีบทบัญญัติที่กล่าวถึงสิทธิของผู้สูงอายุ ไว้ในมาตรา ๒๕ (๑) ดังนี้

“ทุกคนมีสิทธิในมาตรฐานการครองชีพอันเพียงพอสำหรับสุขภาพและความอยู่ดีของตนและของครอบครัว รวมทั้งอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และการดูแลรักษาทางการแพทย์ และบริการสังคมที่จำเป็น และมีสิทธิในหลักประกันยามว่างงาน เจ็บป่วย พิกัด หมาย วัยชรา หรือปราศจากการดำรงชีพอื่นในสภาวะแวดล้อมนอกเหนือการควบคุมของตน”^๔

๑.๒ แผนปฏิบัติการระหว่างประเทศว่าด้วยผู้สูงอายุ (International Plan of Action on Ageing) ซึ่งได้รับการรับรองโดยสมัชชาใหญ่ องค์การสหประชาชาติในปี พ.ศ. ๒๕๒๕ (มติที่ ๓๗/๖๑) และในปีเดียวกันนี้ ก็ได้มีมติยอมรับแผนนี้ในการประชุมสมัชชาโลกเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ณ กรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย (Vienna Plan) โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะทำให้เกิดความมั่นคงในศักยภาพของบรรดารัฐบาลและสังคมทั่วไปในการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ และมีจุดมุ่งหมายที่กล่าวถึงความเป็นไปได้ในการพัฒนาและความจำเป็นขั้นพื้นฐานของประชากรผู้สูงอายุ การส่งเสริมด้านกิจกรรมต่างๆ ความปลอดภัย และคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการร่วมกันให้เกิดความพยายามที่จะพัฒนาภายในกรอบของระเบียบเศรษฐกิจระหว่างประเทศใหม่ (New International Economic Order) ทั้งประเทศที่พัฒนาแล้วและประเทศที่กำลังพัฒนาในโลกนี้ ความร่วมมือในระดับระหว่างประเทศและระดับภูมิภาค จึงควรมีบทบาทสำคัญโดยมีหลักดังนี้

๑) จุดมุ่งหมายในการพัฒนา คือ การทำให้คุณภาพชีวิตของประชากรโลกดีขึ้น โดยมีพื้นฐานในการร่วมมือกันในการพัฒนา และการกระจายสิทธิประโยชน์ต่างๆ ที่เหมาะสม กระบวนการในการพัฒนาจะต้องเคารพต่อศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ ความเท่าเทียมกันในกลุ่มอายุ ในการแบ่งปันทรัพยากรของสังคม สิทธิ และความรับผิดชอบ ปัจเจกชนที่ปราศจากการเลือกปฏิบัติในด้านอายุ เพศ ควรจะได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน โดยคำนึงถึงความสามารถของพวกเขา และควรได้รับการสนองต่อความต้องการของพวกเขา

๒) การทุ่มเททางจิตวิญญาณ วัฒนธรรม สังคมและเศรษฐกิจ ให้แก่ผู้สูงอายุ นับว่ามีคุณค่าในสังคมและควรจะได้รับที่ยอมรับและส่งเสริมให้ก้าวหน้าต่อไป โดยถือว่าเป็นการลงทุนอันไม่มีที่สิ้นสุด

๓) ครอบครัวในโครงสร้างและรูปแบบที่หลากหลาย คือ หน่วยพื้นฐานของสังคมที่เชื่อมต่อกับคนแต่ละรุ่น และควรได้รับการอำนวยการ ทำให้แข็งแกร่งและได้รับการคุ้มครอง โดยสอดคล้องกับขนบธรรมเนียมประเพณีของแต่ละประเทศ

๔) รัฐบาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรส่วนท้องถิ่น และองค์กรเอกชนที่มีได้สังกัดรัฐบาล อาสาสมัครอิสระและอาสาสมัครขององค์กรต่างๆ รวมทั้งสมาคมผู้สูงอายุ สามารถมีส่วนร่วมสำคัญในการทำให้

^๔ กรมองค์การระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ. เข้าถึงข้อมูลวันที่ ๑๙ มิถุนายน ๒๕๕๗. จาก <http://www.mfa.go.th/humanrights/images/stories/book.pdf>

เกิดมาตรการในการสนับสนุนและเอาใจใส่ประชาชนผู้สูงอายุในครอบครัวและในชุมชน รัฐบาลควรจะสนับสนุนและกระตุ้นให้มีกิจกรรมในรูปแบบอาสาสมัคร

๑.๓ ปีผู้สูงอายุสากล

ในปี ค.ศ. ๑๙๙๙ (พ.ศ. ๒๕๔๒) องค์การสหประชาชาติ ได้ประกาศให้เป็นปีผู้สูงอายุสากล (International Year of Older Persons 1999) และได้ประกาศหลักการในการเคารพสิทธิผู้สูงอายุ^๕ ในบทนำของหลักการดังกล่าว (Preamble) ได้กล่าวถึงการเคารพสิทธิผู้สูงอายุในฐานะสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานในศักดิ์ศรีและในคุณค่าแห่งความเป็นมนุษย์^๖ และผู้สูงอายุสมควรได้รับการเอาใจใส่จากสังคมในด้านต่างๆ ดังนี้

๑. ความเป็นอิสระ (Independence)
๒. การมีส่วนร่วม (Participation)
๓. การดูแลเอาใจใส่ (Care)
๔. การพึงพอใจในตนเอง (Self-fulfilment)
๕. ความมีศักดิ์ศรี (Dignity)

หลักการในการเคารพสิทธิของผู้สูงอายุมี ๑๘ ข้อ ดังนี้

๑. ผู้สูงอายุควรจะได้รับอาหาร น้ำ ที่พักอาศัย เครื่องนุ่งห่ม และการดูแลสุขภาพอย่างเพียงพอโดยการมีรายได้ การสนับสนุนของครอบครัว และชุมชน และการช่วยเหลือตัวเอง
๒. ผู้สูงอายุควรได้รับโอกาสในการทำงานหรือสามารถได้รับรายได้อื่นๆ
๓. ผู้สูงอายุควรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่าเมื่อใดจะต้องพ้นจากการทำงาน
๔. ผู้สูงอายุควรได้รับการฝึกอบรม และการศึกษาตามความเหมาะสม
๕. ผู้สูงอายุควรที่จะได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่สงบปลอดภัยด้วยความพึงพอใจตามกำลังความสามารถ
๖. ผู้สูงอายุควรที่จะได้อาศัยอยู่ในบ้านของตนเอง ตลอดระยะเวลายาวนานเท่าที่เป็นไปได้
๗. ผู้สูงอายุควรมีส่วนร่วมในการกำหนด และดำเนินงานตามนโยบายต่างๆ ที่จะส่งผลโดยตรงต่อความเป็นอยู่ที่ดีของตนและสามารถถ่ายทอดความรู้และทักษะให้กับชนรุ่นหลังได้
๘. ผู้สูงอายุควรที่จะได้รับการพัฒนาโอกาสต่างๆ เพื่อให้บริการแก่ชุมชน และเป็นอาสาสมัครในตำแหน่งที่เหมาะสมตามความสนใจและกำลังความสามารถของตน
๙. ผู้สูงอายุควรมีบทบาทที่จะจัดตั้งกลุ่มหรือสมาคมของผู้สูงอายุเองได้

^๕ United Nations Principles for Older Persons. เข้าถึงข้อมูลวันที่ ๑๙ มิถุนายน ๒๕๕๗. จาก <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/OlderPersons.aspx>

^๖ ช.ชยันตร์ เพ็ชฌุไพศิษฏ์. (๒๕๔๓). แนวทางและมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับสวัสดิการผู้สูงอายุในประเทศไทย. วารสารมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, ๔(๗), ๙-๑๑.

๑๐. ผู้สูงอายุควรได้รับการดูแลจากครอบครัวและชุมชนและได้รับการคุ้มครอง
๑๑. ผู้สูงอายุควรได้รับการดูแลรักษาสุขภาพอนามัย เพื่อให้ได้รับการฟื้นฟูทางร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ให้ดีขึ้น เพื่อเป็นการป้องกันหรือชะลอการเจ็บป่วยในระยะเริ่มต้น
๑๒. ผู้สูงอายุควรได้รับโอกาสในการเข้าถึงบริการทางสังคมและกฎหมายเพื่อเป็นการส่งเสริม สนับสนุน การเป็นอิสระ การคุ้มครอง และได้รับการดูแล
๑๓. ผู้สูงอายุควรได้รับการดูแล คุ้มครอง ฟื้นฟู และส่งเสริมทางด้านสังคมและจิตใจ อย่างเหมาะสมจากสถานสงเคราะห์ผู้สูงอายุที่มีสภาพแวดล้อมที่มั่นคง
๑๔. ผู้สูงอายุควรได้รับสิทธิมนุษยชน และเสรีภาพขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิต
๑๕. ผู้สูงอายุควรได้รับโอกาสพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มความสามารถ
๑๖. ผู้สูงอายุควรได้รับโอกาสในการศึกษา วัฒนธรรม จิตใจ และกิจกรรมนันทนาการของ สังคม
๑๗. ผู้สูงอายุควรดำรงชีวิตอยู่ด้วยศักดิ์ศรีและอย่างปลอดภัย โดยปราศจากการถูกแสวงหา ผลประโยชน์และถูกทำร้ายร่างกายและจิตใจ
๑๘. ผู้สูงอายุควรได้รับการปฏิบัติอย่างเหมาะสมตามสถานภาพและภูมิหลัง และมีอิสระใน การช่วยเหลือตนเองทางด้านเศรษฐกิจ

๒) กฎหมายที่สำคัญในประเทศ

๒.๑ รัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐

มาตรา ๕๔ บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ มีสิทธิ ได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๘๐ รัฐต้องคุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน ส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงและ ชาย เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของครอบครัว และความเข้มแข็งของชุมชน รัฐต้องสงเคราะห์ คนชรา ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพและผู้ด้อยโอกาสให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

มาตรา ๕๓ บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ มีสิทธิ ได้รับสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะอย่างสมศักดิ์ศรี และความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ

มาตรา ๘๐ รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านสังคม การสาธารณสุข การศึกษา และ วัฒนธรรม ดังต่อไปนี้

(๑) ฯลฯ ต้องสงเคราะห์และจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุ ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและพึ่งพาตนเองได้

ฯลฯ

มาตรา ๘๔ รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านเศรษฐกิจ ดังต่อไปนี้

ฯลฯ

(๔) จัดให้มีการออมเพื่อการดำรงชีพในยามชราแก่ประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างทั่วถึง

ฯลฯ

๒.๒ พระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. ๒๔๙๔

ได้กำหนดหลักการสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในประเทศไทย โดยมีการให้สวัสดิการเมื่อเกษียณอายุราชการในรูปของบำเหน็จหรือบำนาญ เป็นผลให้มีรายได้เลี้ยงตนเอง และสวัสดิการที่สามารถเบิกค่ารักษาพยาบาลได้ตลอดชีวิต

๒.๓ พระราชบัญญัติกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ พ.ศ. ๒๕๓๐

ได้กำหนดหลักการสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งกองทุนสำรองเลี้ยงชีพด้วยความสมัครใจ ของนายจ้างและลูกจ้าง เพื่อประสงค์จะให้ เป็นสวัสดิการแก่ลูกจ้างเมื่อออกจากงาน ตลอดจนส่งเสริมการระดม เงินออมภาคเอกชนเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ และวางหลักเกณฑ์การดำเนินการและ จัดการกองทุนเพื่อให้กองทุนสำรองเลี้ยงชีพมั่นคงและเป็นประโยชน์แก่ลูกจ้าง

๒.๔ พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๓

ในเรื่องเงินกองทุนประกันสังคมซึ่งมาจากการจ่ายสมทบร่วมกันระหว่างลูกจ้าง นายจ้าง และ รัฐบาล ยังได้กำหนดหลักการสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในประเทศไทย โดยกำหนดให้มีกองทุนประกันสังคมกรณีชราภาพ และกำหนดสิทธิของลูกจ้างผู้ประกันตนที่จะมีสวัสดิการใน ยามที่สูงอายุ โดยมีสิทธิได้รับเงินบำนาญหรือบำเหน็จชราภาพได้ เมื่อเข้าหลักเกณฑ์ตามที่กฎหมายกำหนด เมื่อสูงอายุหรือเกษียณอายุการทำงาน โดยลูกจ้างผู้ประกันตนซึ่งเป็นผู้สูงอายุจะต้องจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุน ประกันสังคมมาแล้วไม่น้อยกว่าสิบห้าปี หากลูกจ้างผู้ประกันตนหรือผู้สูงอายุรายได้ไม่เคยจ่ายเงินสมทบหรือ ไม่ได้เป็นผู้ประกันตนก็จะไม่ได้รับเงินช่วยเหลือในยามชราภาพ

อย่างไรก็ตาม ในพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๓ เน้นการมีหลักประกันให้กับ ผู้สูงอายุตั้งแต่ห้าสิบห้าปีขึ้นไป ซึ่งรัฐบาลควรทำการประเมินสถานการณ์ตลาดแรงงานว่าขาดแคลนบุคลากรใน สาขาอาชีพหรืออุตสาหกรรมหรือบริการใด เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการขยายอายุเกษียณว่าจะขยายกับ ลูกจ้างเอกชนทุกอาชีพหรือบางอาชีพที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ^๗

๒.๕ กฎหมายว่าด้วยการกระจายอำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

แม้ว่ากฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายฉบับจะบัญญัติให้องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ในการส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุ แต่ก็บัญญัติอยู่ในมาตราเดียวกันกับการพัฒนา

^๗ เวทีนโยบายสาธารณะ “มโนทัศน์ใหม่ของนิยามผู้สูงอายุ และอายุการทำงานที่เหมาะสม” จัดโดยมูลนิธิ สถาบันวิจัยและพัฒนาสาธารณะ เมื่อวันศุกร์ที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๖ ณ ห้องประชุมวายุภักดิ์ ๓ โรงแรมเซ็นทารา ศูนย์ราชการ แจ้งวัฒนะ กรุงเทพมหานคร

และส่งเสริมเด็ก เยาวชน และผู้พิการ^{๑๖} ดังจะเห็นได้จากพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ และพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๔๒ สำหรับพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ นั้น ก็ได้บัญญัติให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละระดับมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตน แต่กฎหมายที่กำหนดอำนาจและหน้าที่ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเหล่านี้ก็มิได้กำหนดกลไกในการลงไปจัดทำบริการสาธารณะให้แก่ผู้สูงอายุอย่างเป็นทางการเฉพาะเจาะจง ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถใช้งบประมาณที่มีอยู่ในการจัดให้มีสวัสดิการและจัดทำบริการสาธารณะให้แก่ผู้สูงอายุเป็นการเฉพาะ คงกระทำได้เพียงจัดทำบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนทั่วไปเท่านั้น นอกจากนี้ ไม่มีบทบัญญัติส่งเสริมให้ชุมชนในท้องถิ่นมีบทบาทร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดสวัสดิการและจัดทำบริการสาธารณะเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้สูงอายุ และไม่มีการประสานงานกับส่วนราชการในระบบการบริหารราชการส่วนกลางในการจัดทำสวัสดิการและบริการสาธารณะให้แก่ผู้สูงอายุ

๒.๖ พระราชบัญญัติกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. ๒๕๓๙

ได้กำหนดหลักการสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในประเทศไทย เนื่องจากปัญหาด้านการจัดสรรงบประมาณในส่วนที่เกี่ยวกับค่าใช้จ่ายการเกษียณอายุของข้าราชการมีเป็นจำนวนมาก จึงได้มีการจัดตั้งกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการจ่ายบำเหน็จหรือบำนาญแก่ข้าราชการในรูปแบบใหม่ที่รัฐไม่ต้องแบกรับภาระในด้านงบประมาณที่มากขึ้นดังกล่าว

๒.๗ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒

ได้กำหนดหลักการสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในประเทศไทย ในส่วนที่เกี่ยวกับการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน โดยผสมผสานระหว่างการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ซึ่งสามารถทำให้ผู้สูงอายุมีโอกาสจะได้รับการศึกษา เพื่อที่จะนำความรู้ที่ได้รับมาพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

๒.๘ พระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๕

ได้กำหนดหลักการสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการสร้างหลักประกันสุขภาพให้แก่ประชาชนไทย เพื่อให้ประชาชนไทยที่เจ็บป่วยได้รับการดูแลรักษาพยาบาลโดยไม่ต้องมีภาระค่าใช้จ่าย ก่อนมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๕ รัฐสามารถสร้างหลักประกันสุขภาพให้แก่ประชาชนไทยได้เป็นบางกลุ่มเท่านั้นจวบจนกระทั่งมีการร่วมมือกันทั้งภาครัฐและภาคเอกชนผลักดันให้มีพระราชบัญญัติ

^{๑๖} พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ ส่วนที่ ๒ อำนาจหน้าที่ของสภาตำบล มาตรา ๒๒ ที่ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของสภาตำบลส่งเสริมการพัฒนาของผู้สูงอายุ บัญญัติว่า “ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย สภาตำบลอาจดำเนินกิจการภายในตำบล ดังต่อไปนี้

๑.๓๑

(๖) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ”

นี้ขึ้น รัฐจึงสามารถสร้างหลักประกันสุขภาพขั้นพื้นฐานให้แก่ประชาชนไทยได้อย่างถ้วนหน้า โดยจัดตั้งคณะกรรมการหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ กองทุนหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ และคณะกรรมการควบคุมคุณภาพและมาตรฐานบริการสาธารณสุข

๒.๙ พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. ๒๕๔๖

เป็นกฎหมายแม่บทในการจัดสวัสดิการสังคมทั้งในส่วนของภาครัฐและภาคเอกชนตลอดจนส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองท้องถิ่น และองค์กรอื่น ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการสังคม ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการเสริมสร้างความมั่นคงให้เป็นไปอย่างทั่วถึงเหมาะสม และเป็นธรรม ตามมาตรา ๘๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐

๒.๑๐ พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖

เป็นกฎหมายคุ้มครอง ส่งเสริม และสนับสนุนต่อสิทธิและประโยชน์ของผู้สูงอายุเป็นการเฉพาะ ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรา ๕๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ โดยมีสาระสำคัญดังนี้

๑) บุคคลผู้มีสิทธิ

ในพระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดให้บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไปและมีสัญชาติไทยถือเป็นผู้สูงอายุ

๒) องค์กรผู้รับผิดชอบ

กำหนดให้มีคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ เรียกโดยย่อว่า “กผส.” ประกอบด้วย (มาตรา ๔)

(๑) นายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ

(๒) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นรองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง

(๓) ประธานสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี เป็นรองประธานกรรมการ คนที่สอง

(๔) ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงแรงงาน ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ปลัดกระทรวงสาธารณสุข ปลัดกรุงเทพมหานคร ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ประธานสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ เลขาธิการสภาการศึกษาไทยเป็นกรรมการโดยตำแหน่ง

(๕) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้แทนองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้องกับงานในด้านการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนสุขภาพ บทบาท และกิจกรรมของผู้สูงอายุจำนวนไม่เกินห้าคน

(๖) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนไม่เกินห้าคน

ให้ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นกรรมการและเลขานุการ ผู้อำนวยการ

สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และผู้อำนวยการสถาบันเวชศาสตร์ผู้สูงอายุ กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุขเป็นผู้ช่วยเลขานุการ

การแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นผู้แทนองค์กรเอกชนตาม (๕) ให้แต่งตั้งจากบุคคลซึ่งองค์กรเอกชนได้เลือกกันเองและการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิให้แต่งตั้งจากบุคคลซึ่งไม่เป็นข้าราชการที่มีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นของรัฐ เว้นแต่เป็นผู้สอนในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

หลักเกณฑ์และวิธีการในการเลือกและการพ้นจากตำแหน่งของผู้แทนองค์กรเอกชนให้เป็นไปตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด ทั้งนี้ โดยให้กรรมการตาม (๑) (๒) (๓) (๔) และ (๕) ดำเนินการสรรหาและพิจารณาคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิเสนอให้คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งเป็นกรรมการตาม (๖)

โดย กผส. มีอำนาจหน้าที่ที่สำคัญ (มาตรา ๙) เช่น กำหนดนโยบายและแผนหลักเกี่ยวกับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุน สถานภาพ บทบาท และกิจกรรมของผู้สูงอายุโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี ทั้งนี้ ต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้สถาบันครอบครัวได้มีส่วนร่วมในการช่วยดูแลผู้สูงอายุ พิจารณาให้การสนับสนุนและช่วยเหลือกิจกรรมของหน่วยงานของรัฐและภาคเอกชนเกี่ยวกับการสงเคราะห์ และการพัฒนาผู้สูงอายุ เสนอความเห็นและข้อสังเกตต่อคณะรัฐมนตรีให้มีหรือแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวกับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนสถานภาพ บทบาท และกิจกรรมของผู้สูงอายุ เป็นต้น

นอกจากนี้ มาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖ ได้กำหนดให้สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการและผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการต่างๆ เกี่ยวกับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุและรับผิดชอบในงานธุรการและงานวิชาการของ กผส. และให้มีอำนาจหน้าที่อื่น เช่น จัดทำแนวทางปฏิบัติตามนโยบายและแผนหลักเกี่ยวกับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนสถานภาพ บทบาทและกิจกรรมของผู้สูงอายุเสนอต่อ กผส. เป็นศูนย์กลางในการประสานงาน เผยแพร่ และประชาสัมพันธ์งานหรือกิจกรรมเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ร่วมมือและประสานงานกับ ราชการบริหารส่วนกลาง ราชการบริหารส่วนภูมิภาค ราชการบริหารส่วนท้องถิ่น และรัฐวิสาหกิจ ตลอดจนองค์กรอื่นในการจัดให้ผู้สูงอายุได้รับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนตามพระราชบัญญัตินี้และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

๓) สิทธิที่ผู้สูงอายุได้รับ

๑. บริการทางการแพทย์ และการสาธารณสุขที่จัดไว้โดยให้ความสะดวกและรวดเร็วแก่ผู้สูงอายุเป็นพิเศษ

๒. บริการด้านการศึกษา การศาสนา และข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต

๓. บริการด้านการประกอบอาชีพหรือฝึกอาชีพที่เหมาะสม

๔. การพัฒนาตนเองและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม การรวมกลุ่มในลักษณะเครือข่ายหรือชุมชน

๕. การอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยโดยตรงแก่ผู้สูงอายุในอาคาร สถานที่ ยานพาหนะหรือการบริการสาธารณะอื่น

๖. การช่วยเหลือด้านค่าโดยสารยานพาหนะตามความเหมาะสม

๗. การยกเว้นค่าเข้าชมสถานที่ของรัฐ

๘. การได้รับการช่วยเหลือจากการถูกละเมิดสิทธิหรือถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือถูกทอดทิ้ง

๙. การได้รับคำแนะนำ บริการ ดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องในทางคดี หรือในทางการแก้ไข ปัญหาครอบครัว

๑๐. การจัดที่พักอาศัย อาหารและเครื่องนุ่งห่มให้ตามความจำเป็นอย่างทั่วถึง

๑๑. การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพตามความจำเป็นอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

๑๒. การสงเคราะห์ในการจัดการศพตามประเพณี

๑๓. สิทธิประการอื่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

ในการดำเนินการข้างต้นให้ กผส. เสนอความเห็นต่อนายกรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาและประกาศ กำหนดให้หน่วยงานหนึ่งหน่วยงานใดของกระทรวงหรือทบวงในราชการบริหารส่วนกลาง ราชการบริหารส่วน ภูมิภาค ราชการบริหารส่วนท้องถิ่นและรัฐวิสาหกิจเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบดำเนินการ ทั้งนี้ โดย คำนึงถึงความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ความสัมพันธ์กับภารกิจหลักและปริมาณงานในความรับผิดชอบ รวมทั้ง การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนประกอบด้วยเป็นสำคัญ

๔) กองทุนผู้สูงอายุ

กำหนดให้จัดตั้ง “กองทุนผู้สูงอายุ” เพื่อเป็นทุนใช้จ่ายเกี่ยวกับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนผู้สูงอายุ (มาตรา ๑๓) มีคณะกรรมการบริหารกองทุนคณะหนึ่งประกอบด้วยปลัดกระทรวง การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นประธานกรรมการ ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพ และพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการและผู้สูงอายุเป็นรองประธานกรรมการ ผู้แทนกระทรวง สาธารณสุข ผู้แทนสำนักงบประมาณ ผู้แทนกรมบัญชีกลาง และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะกรรมการแต่งตั้ง จำนวนห้าคนในจำนวนนี้ต้องเป็นผู้แทนองค์กรของผู้สูงอายุจำนวนหนึ่งคน ผู้แทนองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้องกับ งานในด้านการคุ้มครอง การส่งเสริมและการสนับสนุนสถานภาพ บทบาท และกิจกรรมของผู้สูงอายุ จำนวนหนึ่งคน และผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการระดมทุนจำนวนหนึ่งคนเป็นกรรมการ และให้ผู้อำนวยการ สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุเป็นกรรมการและเลขานุการ (มาตรา ๑๘)

คณะกรรมการบริหารกองทุนมีอำนาจหน้าที่ (มาตรา ๒๐) ดังต่อไปนี้

(๑) บริหารกองทุน รวมทั้งดำเนินการเกี่ยวกับการจัดหาผลประโยชน์และการจัดการ กองทุนให้เป็นไปตามระเบียบที่ กผส. กำหนด

(๒) พิจารณานุมัติการจ่ายเงิน เพื่อการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนผู้สูงอายุ ตามระเบียบที่ กผส. กำหนด

(๓) รายงานสถานะการเงินและการบริหารกองทุนต่อ กผส. ตามระเบียบที่ กผส. กำหนด

๒.๑๑ พระราชบัญญัติกองทุนการออมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๔^๙

เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๘๔ (๔) บัญญัติให้รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านเศรษฐกิจ คือจัดให้มีการออมเพื่อการดำรงชีพยามชราแก่ประชาชน และเจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างทั่วถึง ดังนั้น จึงมีการขับเคลื่อนผลักดันจากภาคประชาชนอย่างกว้างขวาง เพื่อให้มีระบบการออมเพื่อการดำรงชีพในยามชราภาพที่ครอบคลุมประชาชนทุกกลุ่ม โดยเฉพาะประชากรภาคแรงงานส่วนใหญ่ของประเทศที่เป็นแรงงานนอกระบบซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงที่จะตกอยู่ในความยากจนเมื่อถึงวัยสูงอายุอันเนื่องมาจากไม่มีช่องทางหรือโอกาสสำหรับการเข้าถึงระบบการออมเงินในขณะที่ยังอยู่ในวัยทำงาน ซึ่งจะเป็นการสร้างความมั่นคงในบั้นปลายชีวิต ตลอดจนเพื่อเป็นการสร้างวินัยในการออมตั้งแต่เมื่ออยู่ในวัยทำงาน กฎหมายฉบับนี้จึงจัดตั้งกองทุนเพื่อเป็นช่องทางการออมขั้นพื้นฐานให้แก่ผู้ที่ยังไม่ได้รับความคุ้มครองเพื่อการชราภาพให้ได้รับผลประโยชน์ในรูปแบบบำนาญ อันเป็นการสร้างความเท่าเทียมและความเป็นธรรมในการดูแลจากภาครัฐ โดยรัฐสมทบการออมด้วยตั้งแต่อายุ ๑๕-๖๐ ปีบริบูรณ์ และรัฐบาลต้องมอบเงินทุนประเดิมให้กองทุน ๑,๐๐๐ ล้านบาท

อย่างไรก็ตาม หลังจากมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติฯ ภาครัฐที่เกี่ยวข้องก็ยังมีได้ดำเนินการใดๆ ในการเข้าสู่กองทุนการออมแห่งชาติฯ โดยยังไม่ได้มีการรับสมัครสมาชิกเข้ากองทุนฯ ทำให้ยังไม่มีการจัดตั้งคณะกรรมการกองทุนการออมแห่งชาติขึ้น ในขณะที่จำนวนและสัดส่วนประชากรผู้สูงอายุของประเทศไทย นับวันจะมีอัตราเพิ่มมากขึ้น และประชากรของประเทศที่มีครอบครัวแล้วมีบุตรน้อยลง ก่อให้เกิดผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจคือไม่มีบุตรมาเกื้อหนุนหรือเลี้ยงดู ต้องหาเลี้ยงตนเองรวมถึงไม่ได้มีการเก็บออมเงินทุนไว้ใช้ในยามชรา บางกรณีมีการเก็บออมแต่ต้องนำไปส่งเสียบุตรเพื่อการศึกษา อีกทั้งอายุเฉลี่ยของคนไทยมีแนวโน้มที่จะมีอายุยืนขึ้น หากมีการประวิงเวลาและชะลอการรับสมัครสมาชิกกองทุนฯ ออกไปเรื่อย ๆ จะเสียประโยชน์และโอกาสแก่สมาชิกฯ เป็นอย่างมาก^{๑๐}

^๙ หนังสือคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย ที่ คปก.๐๑/๑๓๗ ลงวันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖ เรื่อง ความเห็นและข้อเสนอแนะ เรื่อง การบังคับใช้พระราชบัญญัติกองทุนการออมแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๔ โดยคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายได้เสนอความเห็นและข้อเสนอแนะต่อนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง และรัฐสภา ให้เร่งรัดการดำเนินการตามพระราชบัญญัติกองทุนการออมแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๔ โดยไม่ชักช้า

และหนังสือคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย ที่ คปก.๐๑/๙๗๖ ลงวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๖ เรื่อง ความเห็นและข้อเสนอแนะ เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติยกเลิกพระราชบัญญัติกองทุนการออมแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๔ โดยคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายได้เสนอความเห็นและข้อเสนอแนะต่อนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง และรัฐสภา ให้เร่งรัดการดำเนินการตามพระราชบัญญัติกองทุนการออมแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๔ แทนที่จะยุบเลิกพระราชบัญญัติกองทุนการออมแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๔

^{๑๐} การเสวนา เรื่อง “สภาพปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้พระราชบัญญัติกองทุนการออมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๔” จัดโดยคณะกรรมการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานด้านนิติบัญญัติของวุฒิสภา เมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๖ ณ ห้องกรุงธนบอลล์รูม โรงแรมรอยัลริเวอร์ กรุงเทพฯ

๓) งานศึกษาวิจัยต่างๆ

๓.๑ แนวทางและมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับสวัสดิการผู้สูงอายุในประเทศไทย โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ช.ชยินทร์ เพ็ชฌุไพศิษฏ์ (๒๕๔๓) ได้รับทุนอุดหนุนจากสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.)

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและความเป็นมาเกี่ยวกับสิทธิผู้สูงอายุในประเทศไทย ผลการศึกษามีข้อเสนอแนะรูปแบบและการจัดองค์กรในการบังคับใช้กฎหมายในประเทศไทย รัฐควรเน้นถึงการแก้ไขปัญหาการจัดสรร และการใช้งบประมาณให้เพียงพอ กำหนดนโยบายในการจัดสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุในทิศทางที่ชัดเจน ให้เกิดความหลากหลายและเหมาะสมแก่ผู้สูงอายุที่มีพื้นฐานที่แตกต่างกันในแต่ละกลุ่ม ควรจัดแบ่งกลุ่มผู้สูงอายุออกเป็น ๒ ประเภท คือ ประเภทที่ไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพหรือยากไร้ และประเภทที่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ โดยมีรูปแบบการจัดสวัสดิการที่แตกต่างกัน กำหนดนโยบายแห่งชาติ จัดตั้งองค์กรที่มีหน้าที่กำกับดูแลในระดับประเทศและท้องถิ่น ยกกระดับความสำคัญของสภาผู้สูงอายุและชมรมผู้สูงอายุ สนับสนุนให้องค์กรเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ และกำหนดให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดูแลผู้สูงอายุ นอกจากนี้ เห็นควรให้มีมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสม รัฐควรบัญญัติกฎหมายให้สอดคล้องกับบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญโดยตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งความเท่าเทียมกัน กำหนดสิทธิประโยชน์ที่จะให้แก่ผู้สูงอายุอย่างชัดเจน และไม่ก่อให้เกิดปัญหาในด้านการตีความอันจะเป็นผลเสียต่อผู้สูงอายุได้ โดยกำหนดสิทธิพื้นฐานของผู้สูงอายุในรูปของพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ ซึ่งควรมีการจัดตั้งองค์กรดำเนินงานเกี่ยวกับผู้สูงอายุโดยเฉพาะทั้งในระดับประเทศและท้องถิ่น กำหนดสิทธิของผู้สูงอายุโดยทั่วไปที่พึงจะได้รับ และสิทธิของผู้สูงอายุที่มีลักษณะเฉพาะที่รัฐจัดให้เป็นพิเศษ สิทธิในด้านสุขภาพอนามัย สิทธิในเบี้ยยังชีพ สิทธิในการรับบริการทางกฎหมาย สิทธิในด้านภาษี การจัดตั้งกองทุนผู้สูงอายุในชุมชน สิทธิในชีวิต สิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองชีวิต สิทธิจะได้รับการบริการโดยไม่คิดมูลค่าจากรัฐ สิทธิในการศึกษา รวมทั้งการจัดทำกฎหมายอื่นๆ ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ เช่น กฎหมายภาษีอากร กฎหมายแรงงาน กฎหมายเกี่ยวกับสถานสงเคราะห์ กฎหมายประกันสังคม และกฎหมายประกันภัย เป็นต้น

๓.๒ กลไกการบริหารระบบสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุไทย โครงการวิจัยและพัฒนานโยบายระบบสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในประเทศไทย โดย ดร.ทิพาภรณ์ โพธิ์ถวิล และนางสาวนุชนาฏ ยูฮันเงาะ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ (๒๕๔๔) ได้รับทุนอุดหนุนจากสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.)

ผู้วิจัยได้ศึกษาการบริหารระบบสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ ผลการศึกษาพบว่ามีความจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อสนองตอบปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุ และเพื่อให้สามารถนำ นโยบาย แผน และมาตรการหลักไปสู่การปฏิบัติอย่างได้ผล การศึกษาสถานการณ์การบริหารระบบสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุไทยในปัจจุบันพบว่า กลไกการบริหารทั้งในระดับนโยบาย และระดับปฏิบัติการไม่สามารถทำหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม การดำเนินงานขององค์กรระดับชาติขาดความต่อเนื่อง โครงสร้างการบริหารงานผู้สูงอายุของหน่วยงานภาครัฐขาดความชัดเจน การ

ดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชนที่ทำงานด้านผู้สูงอายุขาดเอกภาพ ไม่มีการประสานงาน มีการทำงานซ้ำซ้อน องค์กรภาคประชาชนไม่เข้มแข็ง

ผลการศึกษามีข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงกลไกต่าง ๆ ได้แก่ กลไกการบริหารระบบสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุไทยให้เหมาะสม กลไกระดับนโยบายควรเป็นองค์กรระดับชาติ เป็นองค์กรอิสระที่ทำหน้าที่หลัก ด้านนโยบาย ประสานงานและประสานทรัพยากร และกำกับดูแลการดำเนินงานขององค์กรต่าง ๆ ด้านผู้สูงอายุ จะต้องมิกฎหมายรองรับ ต้องมีสำนักงานของตนเอง มีงบประมาณสนับสนุน และมีบุคลากรประจำ องค์กรดังกล่าวอาจเกิดขึ้นได้โดยการจัดตั้งขึ้นใหม่ หรือปรับโครงสร้างองค์กรที่มีอยู่เดิม และจะต้องประกอบด้วยคณะกรรมการ คณะทำงานหรืออนุกรรมการย่อย สำนักงานเลขานุการ และกลไกระดับปฏิบัติการ ให้แต่ละหน่วยงานภาครัฐมีหน้าที่หลักเกี่ยวกับผู้สูงอายุโดยตรงเพียงด้านเดียว ควรเพิ่มบทบาทหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ปรับปรุงโครงสร้างงานผู้สูงอายุให้ชัดเจนและสังกัดหน่วยงานที่เหมาะสม รับผิดชอบดูแลผู้สูงอายุที่ด้อยโอกาส สนับสนุน ส่งเสริมงบประมาณและวิชาการให้เกิดการมีส่วนร่วมในการดูแลผู้สูงอายุ กำกับดูแลการดำเนินงานไม่ให้ผู้สูงอายุถูกเอารัดเอาเปรียบ สำหรับองค์กรเอกชนและธุรกิจเอกชนควรเพิ่มบทบาทและมีส่วนร่วมในการจัดบริการทางสังคมให้แก่ผู้สูงอายุที่มีฐานะดี กลไกระดับท้องถิ่นจะต้องได้รับการพัฒนาศักยภาพให้เข้มแข็ง ปรับโครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบลให้รองรับการดูแลผู้สูงอายุ ส่งเสริมการจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุ องค์กรท้องถิ่นควรมีผู้สูงอายุและบุคคลหลายวัยเข้าร่วมทำหน้าที่ในการดูแลจัดสวัสดิการ และกิจกรรมให้ผู้สูงอายุ เป็นตัวแทนผู้สูงอายุในการทำหน้าที่พิทักษ์ปกป้องคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของผู้สูงอายุ ในชุมชน แนวคิดหลักของการบริหารระบบสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุไทย ได้แก่ การประสานงาน การกระจายอำนาจ การแก้ไขปัญหาโดยชุมชน การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ ครอบครัว ชุมชน และการสร้างความเข้มแข็งให้แก่กลุ่มผู้สูงอายุ ให้มีการผลักดันกฎหมายเฉพาะว่าด้วยผู้สูงอายุ พัฒนาระบบข้อมูลผู้สูงอายุ และให้มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการบริหารระบบสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุไทยด้านอื่นที่งานวิจัยนี้ยังไม่ครอบคลุมถึง ตลอดจนวิจัยเกี่ยวกับปัญหาความต้องการเฉพาะด้านของผู้สูงอายุไทยเพิ่มขึ้นอีกด้วย

๓.๓ การเข้าถึงสิทธิตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖ ของผู้สูงอายุ โดย รองศาสตราจารย์ศศิพัฒน์ ยอดเพชร (๒๕๕๑) คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) โดยความร่วมมือของสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยฯ

ผู้วิจัยได้แบ่งพื้นที่ศึกษาออกเป็นภาคต่างๆในประเทศ ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ เพื่อศึกษาการรับรู้ถึงสิทธิตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖ ของผู้สูงอายุ การเข้ารับบริการตามสิทธิและปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น ความพึงพอใจและความต้องการในการได้รับสิทธิตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖ เพื่อสะท้อนถึงเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติฉบับนี้ในการมุ่งคุ้มครอง ส่งเสริม และสนับสนุนต่อสิทธิและประโยชน์ของผู้สูงอายุให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการศึกษามีข้อสรุปข้อเสนอในระดับนโยบายว่า คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ ควรพิจารณาปรับปรุงสิทธิที่ให้แก่ผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติโดยอาจเพิ่มหรือลดประเภทลงให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุ เร่งรัดให้หน่วยงานมีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อทุกประเภท ผ่านหน่วยงานส่วนท้องถิ่น ผ่านอาสาสมัครในชุมชนและประกาศของหน่วยงานที่ออกมาตามพระราชบัญญัติดังกล่าวเกี่ยวกับสิทธิ

ของผู้สูงอายุเพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับทราบอย่างทั่วถึง และควรมีนโยบายเร่งรัดการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุโดยสนับสนุนทั้งทรัพยากรและสถานที่ เพื่อให้เป็นศูนย์รวมของผู้สูงอายุในการรับรู้สิทธิด้านต่างๆ และการพิทักษ์สิทธิของผู้สูงอายุ

๓.๔ กฎหมายการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในประเทศไทย โดย รองศาสตราจารย์ ดร.ภูมิ โชคเหมาะ ดร.โชคชัย สุทธาเวช และคณะ (๒๕๕๒) สนับสนุนโดยทุนอุดหนุนการวิจัยจาก สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๒

ผู้วิจัยได้ศึกษากฎหมายการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในประเทศไทย ผลจากการศึกษาพบว่ายังไม่มีกฏบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในประเทศไทย ไว้โดยเฉพาะ คงมีแต่กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการของผู้สูงอายุซึ่งกระจัดกระจายอยู่ในกฎหมายฉบับต่างๆ เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๕๖ กฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม กฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการ กฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ และกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม รวมถึงพระราชกฤษฎีกา กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของกระทรวง ทบวง กรม และแผนงานในระดับต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น ซึ่งไม่สามารถเอื้อประโยชน์หรือให้ความคุ้มครองส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุได้อย่างเสมอภาคเท่าเทียมกันและเป็นธรรมเท่าที่ควร นอกจากนี้ ผลที่ได้จากการศึกษาและการวิเคราะห์แบบสอบถามผู้สูงอายุ ประชาชนทั่วไป แบบสัมภาษณ์ ในภาพรวม และผลที่ได้จากการระดมความคิดเห็นในการสัมมนาเชิงปฏิบัติการจากผู้สูงอายุและผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านต่างๆ พบว่า ผู้สูงอายุมีความเห็นสอดคล้องต้องกันในเรื่องความต้องการให้มีการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุให้ดีขึ้น และให้มีกฎหมายส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในอนาคตซึ่งควรมีหลักการสำคัญๆ ตามลำดับ คือ ให้มีการส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพอนามัยทางกายและจิตใจของผู้สูงอายุ ให้มีการจัดสวัสดิการและสภาพแวดล้อมที่ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ ให้มีความมั่นคงในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุซึ่งจะทำให้เกิดความมั่นใจและมีกำลังใจที่ดี ทำให้รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าและมีขวัญกำลังใจที่จะต่อสู้ชีวิตต่อไป ให้มีชีวิตอยู่ในสังคมและวัฒนธรรมที่ดี มีการคบหาสมาคม การจัดกิจกรรมต่างๆ จะทำให้ผู้สูงอายุไม่โดดเดี่ยว มีสุขภาพจิตที่ดีและเป็นผู้มีคุณค่าในสังคม ให้มีการเงินและเศรษฐกิจดี ให้มีการศึกษาและกระบวนการเรียนรู้สามารถดำรงชีวิตได้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยมีข้อเสนอแนะเพื่อประกอบการร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของประเทศไทย คือ ควรมีกฎหมายส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุโดยเร็ว เพราะจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้สูงอายุโดยตรง ทำให้ผู้สูงอายุมีความเป็นอยู่ที่มั่นคงและดีขึ้น ทั้งการมีกฎหมายดังกล่าวจะสามารถช่วยผู้สูงอายุให้ได้รับการดูแลอย่างเป็นธรรม นอกจากนี้ ยังเป็นหลักประกันให้ผู้สูงอายุได้รับสวัสดิการที่ดี

นอกจากนี้ ผลการศึกษามีข้อเสนอแนะให้ตรากฎหมายจัดตั้งกองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุซึ่งจะช่วยให้ผู้สูงอายุมีความมั่นคงในชีวิตมากขึ้น ให้มีการประกันสุขภาพกายและจิตใจ โดยอาจเป็นทางการแพทย์ การรักษาพยาบาล ซึ่งอาจจะให้รักษาพยาบาลฟรี หรือที่อยู่อาศัย และควรมีการเสริมรายได้หลักให้ผู้สูงอายุและมีเบี้ยยังชีพให้ รวมทั้งให้มีกฎหมายกำหนดสิทธิพิเศษให้แก่ผู้สูงอายุเพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น คือ ให้ผู้สูงอายุได้รับสิทธิการรักษาพยาบาลฟรีและอย่างดีเยี่ยม โดยไม่มีระเบียบที่ยูกยาก

ทำให้เข้าถึงได้หลายช่องทาง ให้ได้รับเบี้ยยังชีพโดยทั่วถึงตลอดไปและสม่ำเสมอ และควรมีการบัญญัติในกฎหมายให้มีบทลงโทษผู้ที่เนรคุณต่อบุพการี นอกจากนี้ กฎหมายการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุควรเป็นกฎหมายที่คุ้มครองประโยชน์และส่งผลต่อผู้สูงอายุอย่างแท้จริง รวมทั้งสามารถบังคับใช้ได้จริงและทั่วถึง เป็นต้น

๓.๕ มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการและสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้สูงอายุของไทยและต่างประเทศเพื่อการปรับปรุงกฎหมายไทย ศึกษาโดยนางสาวณัฐภัทร ถวัลย์โพธิ และคณะ (๒๕๕๕) สนับสนุนโดยแผนงานพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ: พัฒนาพื้นที่ต้นแบบและปัจจัยสำคัญ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

ผู้วิจัยได้ศึกษาเปรียบเทียบนโยบายและมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการและสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้สูงอายุของไทยและต่างประเทศเพื่อการปรับปรุงกฎหมายไทย รวบรวมกฎหมายของประเทศไทยทั้งระบบที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการและสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้สูงอายุ และได้ศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศที่ได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุแล้วและมีระบบสวัสดิการผู้สูงอายุที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่ ประเทศฝรั่งเศส ประเทศสวีเดน และประเทศญี่ปุ่น โดยพบว่าปัจจุบันแม้ประเทศไทยจะมีกฎหมายที่รองรับสิทธิของผู้สูงอายุที่จะได้รับสวัสดิการและสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ แต่การจัดสวัสดิการและสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้สูงอายุในประเทศไทยอาจจะยังไม่ทั่วถึงและเท่าเทียมกันเท่าที่ควร ไม่สามารถตอบสนองกับความต้องการของผู้สูงอายุในสังคมได้ อันเนื่องมาจากทั้งปัญหาด้านกฎหมายที่อาจยังกระจัดกระจายและยังขาดความชัดเจนในด้านของเนื้อหา และจากปัญหาข้อเท็จจริงที่ว่าแนวโน้มของจำนวนผู้สูงอายุในประเทศไทยที่สูงขึ้น ทำให้การจัดบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกไม่เพียงพอและขาดประสิทธิภาพ

ผลการศึกษาที่มีข้อเสนอแนะให้มีการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖ โดยควรกำหนดสาระสำคัญในพระราชบัญญัติดังกล่าวอย่างชัดเจน ให้มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ที่เป็นการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการคุ้มครอง ดูแลการจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุทั้งในรูปของเงินช่วยเหลือ และการให้ความสำคัญโดยเน้นในเรื่องการจัดสวัสดิการในด้านการดูแลและการให้บริการในรูปแบบต่างๆ ในลักษณะเดียวกับกรณีตัวอย่างของประเทศสวีเดน เนื่องจากในประเทศไทยยังมีความเหลื่อมล้ำทางฐานะเศรษฐกิจของประชาชนในสังคมอยู่ในระดับที่สูง แนวคิดและหลักการของประเทศสวีเดนที่มุ่งเน้นให้ประชาชนทุกคนในสังคมได้รับสวัสดิการด้านบริการอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน จึงน่าจะเป็นแบบอย่างที่เหมาะสมสำหรับกรณีของประเทศไทย และนอกจากความช่วยเหลือในรูปของการดูแลและการให้บริการที่จำเป็นสำหรับผู้สูงอายุแล้ว หากมีความเป็นไปได้ในเรื่องการบริหารจัดการงบประมาณ การกำหนดให้ความช่วยเหลือในรูปของเงินช่วยเหลือก็อาจกำหนดให้มีลักษณะเช่นเดียวกับกรณีตัวอย่างของประเทศฝรั่งเศส ได้แก่ เงินช่วยเหลือตามความจำเป็นซึ่งมีเงื่อนไขตามที่กฎหมายกำหนด เช่น เงินเบี้ยเลี้ยงสำหรับผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อย ทั้งนี้ เพื่อให้มีการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้สูงอายุที่มีความจำเป็นอย่างแท้จริง และภาครัฐสามารถประหยัดงบประมาณลงได้ส่วนหนึ่งซึ่งสามารถนำไปใช้ในส่วนของการจัดให้มีบริการแก่ผู้สูงอายุให้ได้รับการบริการอย่างมีประสิทธิภาพและเท่าเทียมกัน เมื่อพิจารณาจากกรณีตัวอย่างของทั้ง ๓ ประเทศ ซึ่งได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

มีบทบาทหลักในการดำเนินการที่เกี่ยวกับการจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุ โดยประเทศไทยควรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุดเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบในการบริหารจัดการด้านการดูแลและให้ความช่วยเหลือที่จำเป็นแก่ผู้สูงอายุด้วยเช่นเดียวกัน เพื่อให้ประชาชนซึ่งเป็นผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงสวัสดิการได้โดยง่าย ทั้งนี้ จะต้องกำหนดอย่างชัดเจนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับงบประมาณที่เหมาะสมและเพียงพอตามอำนาจหน้าที่ในการจัดการในเรื่องดังกล่าวด้วย นอกจากนี้ ควรกำหนดให้มีระบบการประเมินและตรวจสอบการดำเนินการที่เกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ เช่นเดียวกับในประเทศที่พัฒนาแล้วด้วย อันจะทำให้ระบบการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุประสบผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ และจะทำให้มีการเสนอแนะเพื่อปรับปรุงนโยบาย และมาตรการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องให้ดียิ่งขึ้นอย่างเป็นประจำและสม่ำเสมอด้วย

๓.๖ รายงานการศึกษาโครงการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๔๕ - ๒๕๖๔) ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๕๐ - ๒๕๕๔) โดยรองศาสตราจารย์ วิพรรณ ประจวบเหมาะ และคณะ (๒๕๕๖) วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาโครงการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๔๕- ๒๕๖๔) ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๔) โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อติดตามและประเมินผลการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ ตามดัชนีที่กำหนดไว้ในมาตรการภายใต้ยุทธศาสตร์ของแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๖๔) ฉบับปรับปรุงครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๕๒ และแสดงแนวโน้มของดัชนีต่าง ๆ ที่ปรากฏในแผนผู้สูงอายุฯ ฉบับเดิม รวมทั้งเพื่อประเมินกระบวนการทำงานด้านผู้สูงอายุ โดยเน้นด้านการส่งเสริมและคุ้มครองผู้สูงอายุตามยุทธศาสตร์ที่ ๒ และ ๓ (การส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุ และระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ)

ผลการศึกษาชี้ข้อเสนอแนะสำหรับการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุในระยะสั้น ได้แก่ กำหนดให้เรื่องสังคมสูงวัยเป็นวาระแห่งชาติ ให้ผู้สูงอายุสามารถพึ่งตนเองได้ สามารถเป็นผู้ทำประโยชน์ให้แก่ครอบครัว ชุมชน และสังคม ไม่ใช่เป็นเพียงผู้รับ รุ่งดำเนินการเรื่องการสร้างหลักประกันทางเศรษฐกิจในสังคมสูงวัยด้วยการส่งเสริมการออมก่อนวัยสูงอายุ และเพิ่มโอกาสของผู้สูงอายุในการมีงานทำ ผลักดันให้เกิดการแปลงแผนผู้สูงอายุแห่งชาติไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมด้วยการจัดสรรงบประมาณรองรับ ผลักดันและสนับสนุนให้ท้องถิ่นเพิ่มบทบาทในการดูแลส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในชุมชนของตนให้มากยิ่งขึ้น สำหรับในระยะยาว ได้แก่ เร่งรัดให้คนรุ่นใหม่เตรียมความพร้อมเพื่อที่จะเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณค่าและอยู่ดีมีสุข วรรณคดีให้คนไทยตระหนักถึงคุณค่าของผู้สูงอายุ เร่งขยายระบบดูแลระยะยาวให้ครอบคลุมมากขึ้น เร่งกำหนดมาตรฐานการดำเนินงานจัดบริการให้แก่ผู้สูงอายุ และเร่งสร้างความเข้มแข็งให้กับชมรมผู้สูงอายุ

๓.๗ การจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ โดย รองศาสตราจารย์ ดร.วิจิตรา (พูนรัตน์) วิเชียรชม คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (๒๕๕๖)

ผู้วิจัยได้ศึกษาการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษามาตรการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในลักษณะเชิงวิเคราะห์เปรียบเทียบกฎหมายระหว่างประเทศ และกฎหมายต่างประเทศกับกฎหมายไทยเพื่อประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับการนำมาใช้เพื่อการจัดสวัสดิการ

สังคมสำหรับผู้สูงอายุไทย และหาข้อเสนอแนะแนวทางในการจัดทำร่างกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

ผลการศึกษามีข้อสรุปและข้อเสนอแนะว่าควรมีการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขกฎหมายโดยกำหนดให้มีมาตรการในการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุที่จะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับความต้องการทางสังคมและสถานการณ์ทางสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ที่มีแนวโน้มไปสู่ความเป็นสังคมผู้สูงอายุ อันจะนำไปสู่การให้บริการสวัสดิการสังคมและการพัฒนาโครงการหรือแผนงานด้านสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับการดูแลจากสังคมโดยเยียวยาให้มีโอกาสในสังคมเหมาะสมกับวัยชรามากขึ้น โดยเน้นที่จะให้ผู้สูงอายุสามารถใช้ชีวิตประจำวันอย่างเป็นปกติให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ดังเช่นด้วยการจ่ายเบี้ยยังชีพในอัตราที่เหมาะสมตามความจำเป็น โดยต้องเป็นการดูแลต่อเนื่องไปจนถึงภาวะหลังถึงแก่ความตาย โดยอาจกำหนดคุ้มครองด้วยการจ่ายเงินช่วยเหลือหรือสงเคราะห์กรณีตาย ทั้งนี้ เป็นการจัดสวัสดิการสังคมที่กฎหมายกำหนดให้รัฐพึงมีหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับการคุ้มครองการส่งเสริม และการสนับสนุนให้เป็นไปตามสิทธิของผู้สูงอายุตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ อันพึงต้องทำให้ผู้สูงอายุได้รับความช่วยเหลือจากรัฐในด้านต่างๆ ที่จำเป็นเพื่อการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุเป็นไปอย่างสะดวกสบาย มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ โดยเพิ่มเติมจากกฎหมายเดิมที่มีอยู่อันได้แก่

- ๑) การบริการทางการแพทย์และสาธารณสุขที่จัดไว้โดยให้ความสะดวกและรวดเร็วเป็นกรณีพิเศษ
  - ๒) การศึกษา การศาสนา และข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต
  - ๓) การประกอบอาชีพหรือฝึกอาชีพที่เหมาะสม
  - ๔) การพัฒนาตนเองและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม การรวมกลุ่มในลักษณะเครือข่ายหรือชุมชน
  - ๕) การอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยโดยตรงในอาคาร สถานที่ พาหนะ หรือการบริการสาธารณะอื่น
  - ๖) การช่วยเหลือด้านค่าโดยสารยานพาหนะตามความเหมาะสม
  - ๗) การยกเว้นค่าเข้าชมสถานที่ของรัฐ
  - ๘) การช่วยเหลือผู้สูงอายุซึ่งได้รับอันตรายจากการถูกรังแกหรือถูกแสวงหาประโยชน์ โดยมีขอบด้วยกฎหมาย หรือถูกทอดทิ้ง
  - ๙) การให้คำแนะนำ ปรีกษา ดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องในทางคดี หรือในทางการแก้ไขปัญหาครอบครัว
  - ๑๐) การจัดที่พักอาศัย อาหาร และเครื่องนุ่งห่มให้ตามความจำเป็นอย่างทั่วถึง
  - ๑๑) การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพตามความจำเป็นอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม
  - ๑๒) การสงเคราะห์ในการจัดการศพตามประเพณี
- ทั้งนี้ หลักการคุ้มครองสิทธิของผู้สูงอายุตามรัฐธรรมนูญ ได้เน้นการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินกิจกรรมลักษณะต่างๆ ทางสังคม ซึ่งผู้สูงอายุไทยก็ได้มีการรวมกลุ่มจัดตั้งเป็นสภาผู้สูงอายุแห่ง

ประเทศไทยเพื่อการมีส่วนร่วมและดำเนินกิจกรรมดังกล่าว แต่สำหรับด้านอื่นๆ นั้น รัฐได้ดำเนินการไปแล้วในบางด้าน แต่ก็ยังไม่เพียงพอต่อความจำเป็นและความต้องการของผู้สูงอายุ

๓.๘ แนวทางการปรับปรุงกฎหมายเพื่อขยายโอกาสการทำงานของผู้สูงอายุ โดยผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นงนุช สุนทรชวากนต์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (๒๕๕๖)

ผู้วิจัยได้ศึกษากฎหมายไทยหลายฉบับที่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับผู้สูงอายุ และพบว่าไม่มีกฎหมายฉบับใดที่ส่งเสริมและคุ้มครองการทำงานของผู้สูงอายุเป็นพิเศษ อีกทั้งยังมีกฎหมาย และระเบียบสำคัญที่เป็นอุปสรรคโดยตรงและโดยอ้อมต่อการเข้าร่วมกำลังแรงงานของผู้สูงอายุ

ผลการศึกษามีข้อเสนอแนะเพื่อที่จะสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีโอกาสทำงานอยู่ต่อไปในตลาดแรงงานได้ยาวนานขึ้น กฎหมาย ระเบียบต่าง ๆ จำเป็นที่จะต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไขในบางมาตรา เช่น พระราชบัญญัติข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ หมวด ๘ ที่มีการกำหนดการเกษียณอายุเมื่อข้าราชการมีอายุครบหกสิบปี พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๓ มาตรา ๗๗ ทวิ วรรคสอง ที่มีเกณฑ์การจ่ายบำนาญเมื่อผู้ประกันตนอายุครบห้าสิบห้าปี เนื่องจากทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ได้ใช้เกณฑ์อายุเหล่านี้เป็นเกณฑ์ในการให้ลูกจ้างเกษียณอายุ นอกจากนั้น ยังมีความจำเป็นที่ต้องเพิ่มเติมบทบัญญัติเพื่อคุ้มครองและเอื้อต่อการทำงานของผู้สูงอายุด้วยดังเช่นที่เด็กและสตรีได้รับความคุ้มครองจากการใช้แรงงานในพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๕๑ ทั้งควรปรับปรุงมาตรการทางกฎหมายที่มีผลโดยตรงและโดยอ้อมต่อการเพิ่มความสามารถในการทำงานของผู้สูงอายุ

๓.๙ บทสังเคราะห์: บทเรียนจากต่างประเทศ

จากการศึกษางานวิจัยต่างๆ เกี่ยวกับกรณีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการดำเนินการเมื่อพิจารณาจากประเทศตัวอย่างศึกษาทั้ง ๓ ประเทศ ได้แก่ ประเทศฝรั่งเศส^{๑๑} ประเทศสวีเดน^{๑๒} และ

^{๑๑} ประเทศฝรั่งเศสมีระบบกฎหมายและแนวนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในลักษณะเป็นการทั่วไปไม่ได้เฉพาะเจาะจง กฎหมายเกี่ยวกับระบบการประกันสังคม แบ่งออกเป็น ๒ ระบบ ได้แก่ ระบบความช่วยเหลือทางสังคมและระบบการประกันสังคม (ฌูร์นัล ฌีว็องโฌ และคณะ. รายงานโครงการศึกษาเปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการและสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้สูงอายุของไทยและต่างประเทศเพื่อการปรับปรุงกฎหมายไทย)

^{๑๒} ประเทศสวีเดนเป็นประเทศหนึ่งในโลกซึ่งมีการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุโดยรัฐได้ดีที่สุด โดยมีการประกาศใช้บังคับกฎหมายซึ่งกำหนดรับรองสิทธิของผู้สูงอายุ ให้ได้รับความช่วยเหลือจากรัฐในสิ่งที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุในปี พ.ศ. ๒๕๒๓ และมีการพัฒนาระบบการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพเป็นระยะๆ ตลอดมา ทั้งนี้ โดยรัฐได้ดำเนินการบริหารจัดการด้านการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีงบประมาณสนับสนุนเป็นอย่างดี มีกองทุนผู้สูงอายุและการบริหารกองทุนเพื่อให้มีเงินอย่างเพียงพอสำหรับการบริหารจัดการ และดำเนินการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุทั้งมาตรการด้านการเสริมสร้างหรือป้องกันและมาตรการด้านการเยียวยา โดยมีการดูแลสุขภาพระยะยาว (Health Care and Long Term Care) เพื่อให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพอนามัยที่ดีทั้งทางกายและจิตใจ อันทำให้รัฐสามารถลดค่าใช้จ่ายในด้านการรักษาพยาบาลผู้สูงอายุกรณีเจ็บป่วยรุนแรงได้เป็นอย่างมาก (วิจิตรา (ทุ่งลัดดา) วิเชียรชม. การจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ)

ประเทศญี่ปุ่น^{๑๓} ซึ่งได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทหลักในการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุ ในประเทศไทยเองก็ควรกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุดเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ ดังนั้น ควรตรากฎหมายที่กำหนดบทบาทหน้าที่ขององค์กรในส่วนระดับประเทศและท้องถิ่นให้ชัดเจน เพื่อมิให้การดำเนินการเป็นลักษณะของการซ้ำซ้อน ซึ่งลักษณะการทำงานของท้องถิ่นควรจะประสานตามแนวนโยบายของรัฐ มีการกำหนดหน่วยงานที่ประสานงานกับส่วนท้องถิ่น เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งในส่วนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมักกำหนดเรื่องที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุไว้ในลักษณะของนโยบายในภาพรวม ซึ่งจะสัมฤทธิ์ผลได้จะต้องมีการกำหนดแผนงานและหน่วยงานที่รับผิดชอบในระดับท้องถิ่น โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับงบประมาณที่เหมาะสมและเพียงพอตามอำนาจหน้าที่ในการจัดการในเรื่องดังกล่าวด้วยให้ชัดเจน ทั้งนี้ จะต้องอิงกับนโยบายของรัฐในการบริหารจัดการด้านการดูแลและให้ความช่วยเหลือที่จำเป็นแก่ผู้สูงอายุด้วย นอกจากนี้ เพื่อให้ระบบการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เห็นควรกำหนดให้มีระบบการประเมินและตรวจสอบการดำเนินการที่เกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุเช่นเดียวกับในประเทศที่พัฒนาแล้วด้วย อันจะทำให้ระบบการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุประสบผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ และจะทำให้มีการเสนอแนะเพื่อปรับปรุงนโยบาย และมาตรการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องให้ดียิ่งขึ้นอย่างเป็นประจำและสม่ำเสมอด้วย

๓.๑๐ ปฏิญญาผู้สูงอายุไทย^{๑๔}

ปฏิญญาผู้สูงอายุไทยประกาศใช้เมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๒ ในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเจริญพระชนมายุครบ ๗๒ พรรษา ประกอบกับองค์การสหประชาชาติได้ประกาศให้เป็นปีสากลว่าด้วยผู้สูงอายุ รัฐบาล องค์กรเอกชน ประชาชน และสถาบันต่างๆ ได้ตระหนักถึงศักดิ์ศรีและคุณค่าของผู้สูงอายุ ซึ่งได้ทำประโยชน์ในฐานะ “ผู้ให้” แก่สังคมมาโดยตลอด ดังนั้น จึงควรอยู่ใน

^{๑๓} ประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศที่ให้ความสำคัญกับการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุเป็นอย่างมากโดยมีรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๔๘๙ กำหนดรับรองสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน ให้หลักประกันสิทธิในการได้รับสวัสดิการสังคมจากรัฐ เพื่อให้ประชาชนทุกคนในประเทศมีสิทธิได้รับการดูแลและสนับสนุนด้านสุขภาพและการดำรงชีวิตขั้นพื้นฐาน โดยรัฐจะต้องส่งเสริมและจัดให้มีระบบสวัสดิการสังคม ประกันสังคม และสาธารณสุขให้ครอบคลุมทุกด้านต่อการดำรงชีวิต และโดยที่ประเทศญี่ปุ่นกำลังเป็นสังคมผู้สูงอายุ เนื่องจากมีประชากรเป็นผู้สูงอายุจำนวนมากกว่าประชากรในวัยอื่น จึงทำให้ต้องมีการออกกฎหมายพื้นฐานเกี่ยวกับมาตรการสำหรับผู้สูงอายุ ฉบับที่ ๑๒๙ พ.ศ. ๒๕๓๘ [The Basic Law on Measures for Aging Society (Law No.129, 1995)] โดยกำหนดคุ้มครองเกี่ยวกับการมีงานทำและการมีรายได้ คุ้มครองเกี่ยวกับสุขภาพและสวัสดิการ คุ้มครองเกี่ยวกับการแก้ปัญหาในทางการเรียนรู้และทางสังคม คุ้มครองเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในดำรงชีวิต การวิจัยในสิ่งที่ต้องได้รับความคุ้มครองเป็นพิเศษ เช่น การป้องกันและรักษาโรคสำหรับผู้สูงอายุ เป็นต้น และการสะท้อนมุมมองของประชาชนในทางแนวนโยบายตามมาตรการสำหรับผู้สูงอายุ (วิจิตรา (ฟุ้งลัดดา) วิเชียรชม. การจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ)

^{๑๔} สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ สำนักส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์ เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาสและผู้สูงอายุ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. ปฏิญญาผู้สูงอายุไทย. เข้าถึงข้อมูลวันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๕๗. จาก http://www.oppo.opp.go.th/info/OlderDeclaration_2542-TH.pdf

ฐานะเป็น “ผู้รับ” จากสังคมด้วย ปฏิญญาผู้สูงอายุไทยจึงเป็นพันธกรณีเพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ได้รับการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิ

ปฏิญญาผู้สูงอายุไทย

ข้อที่ ๑ ผู้สูงอายุต้องได้รับปัจจัยพื้นฐาน ในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่าและศักดิ์ศรี ได้รับการพิทักษ์และคุ้มครองให้พ้นจากการถูกทอดทิ้ง และละเมิดสิทธิโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่ไม่สามารถพึ่งตนเองหรือครอบครัวได้ และผู้พิการที่สูงอายุ

ข้อที่ ๒ ผู้สูงอายุควรอยู่กับครอบครัวโดยได้รับความเคารพ รัก ความเข้าใจ ความเอื้ออาทร การดูแลเอาใจใส่ การยอมรับบทบาทของกันและกันระหว่างสมาชิกในครอบครัว เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดี ในการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

ข้อที่ ๓ ผู้สูงอายุควรได้รับโอกาสในการศึกษา เรียนรู้ และพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่อง เข้าถึงข้อมูลข่าวสารและบริการทางสังคมอันเป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิต เข้าใจถึงความเปลี่ยนแปลงของสังคมรอบด้าน เพื่อสามารถปรับบทบาทของตนให้สมวัย

ข้อที่ ๔ ผู้สูงอายุควรได้ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ให้สังคม มีโอกาสได้ทำงานที่เหมาะสมกับวัยตามความสมัครใจ โดยได้รับค่าตอบแทนที่เป็นธรรม เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจและเห็นชีวิตมีคุณค่า

ข้อที่ ๕ ผู้สูงอายุควรได้เรียนรู้ในการดูแลสุขภาพอนามัยของตนเอง ต้องมีหลักประกันและสามารถเข้าถึงบริการด้านสุขภาพอนามัยอย่างครบวงจรโดยเท่าเทียมกัน รวมทั้งได้รับการดูแลจนถึงวาระสุดท้ายของชีวิตอย่างสงบตามศตินิยม

ข้อที่ ๖ ผู้สูงอายุควรได้มีบทบาท และมีส่วนร่วมในกิจกรรมของครอบครัว ชุมชน และสังคม โดยเฉพาะการรวมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และความเข้าใจอันดีระหว่างผู้สูงอายุด้วยกันและกับบุคคลทุกวัย

ข้อที่ ๗ รัฐโดยการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคเอกชน ประชาชน สถาบันสังคม ต้องกำหนดนโยบายและแผนหลักด้านผู้สูงอายุ ส่งเสริมและประสานให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องให้บรรลุผลตามเป้าหมาย

ข้อที่ ๘ รัฐโดยการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคเอกชน ประชาชน สถาบันสังคม ต้องตรากฎหมายว่าด้วยผู้สูงอายุ เพื่อเป็นหลักประกันและการบังคับใช้ในการพิทักษ์สิทธิ คุ้มครองสวัสดิภาพ และจัดสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุ

ข้อที่ ๙ รัฐโดยการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคเอกชน ประชาชน สถาบันสังคม ต้องรณรงค์ปลูกฝังค่านิยมให้สังคมตระหนักถึงคุณค่าของผู้สูงอายุตามวัฒนธรรมไทยที่เน้นความกตัญญูเวที และความเอื้ออาทรต่อกัน

๓.๑๑ พัฒนาการการให้เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุที่ผ่านมา

การจ่ายเบี้ยผู้สูงอายุก่อนปี พ.ศ. ๒๕๕๒ เป็นการให้แก่ผู้สูงอายุเฉพาะกลุ่มเป้าหมายที่มีฐานะยากจน จนมาถึงเดือนเมษายน ๒๕๕๒ รัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ได้มีการปรับเปลี่ยนปรัชญาการจัดการจัดสรรเบี้ยยังชีพมาเป็นแบบถ้วนหน้า โดยกำหนดให้ผู้สูงอายุทุกคนที่มีได้รับบำนาญหรือสิทธิประโยชน์อื่นที่เทียบเท่า

หรือมิได้กำลังทำงานรับเงินเดือนจากภาครัฐ มีสิทธิได้รับเบี้ยยังชีพ ๕๐๐ บาทต่อคนต่อเดือน ต่อมาสมัยรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ก็ได้ปรับจำนวนเงินเบี้ยยังชีพเพิ่มขึ้นจาก ๕๐๐ บาททุกคน ให้เป็นจำนวนเงินแบบขั้นบันได^{๑๕} ตามอายุ กล่าวคือ ผู้สูงอายุ ๖๐-๖๙ ปี รับ ๖๐๐ บาท ๗๐-๗๙ ปี รับ ๗๐๐ บาท ๘๐-๘๙ ปี รับ ๘๐๐ บาท และ ๙๐ ปีขึ้นไปรับ ๑,๐๐๐ บาทต่อคนต่อเดือน

๓.๑๒ แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ

แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ๒ ฉบับ ได้แก่ แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๒๕-๒๕๔๔) และแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๖๔)

๑) แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๒๕-๒๕๔๔) ได้ให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุที่เป็นบุคคลที่ทำประโยชน์ต่อสังคมมาเป็นระยะเวลายาวนาน จึงต้องส่งเสริมและคงคุณค่าในสังคมสืบไป และหากมีกรณีที่ผู้สูงอายุต้องอยู่ในระยะที่ต้องพึ่งพาผู้อื่น ครอบครัว สังคมและชุมชน ภาครัฐต้องให้การสนับสนุนและช่วยเหลือ

๒) แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๖๔)^{๑๖} จากปฏิญญาผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งกำหนดปฏิญญาไว้ ๙ ข้อ เพื่อคุ้มครองและดูแลผู้สูงอายุโดยให้รัฐและเอกชนมีส่วนร่วม โดยเฉพาะในข้อที่ ๑ ที่ให้ผู้สูงอายุต้องได้รับปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่าและศักดิ์ศรี ได้รับการพิทักษ์และคุ้มครองให้พ้นจากการถูกทอดทิ้งและละเมิดสิทธิ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มีผลให้แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ ให้ความสำคัญและมีวิสัยทัศน์ว่าผู้สูงอายุเป็นบุคคลที่มีประโยชน์ต่อสังคม และสมควรส่งเสริมให้คงคุณค่าไว้นานที่สุด โดยครอบครัวและชุมชนเกื้อกูลเพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงอยู่ในชุมชนได้อย่างมีคุณภาพที่สมเหตุผล โดยมีสวัสดิการจากรัฐเป็นระบบเสริม เพื่อให้เกิดหลักประกันในวัยสูงอายุและความมั่นคงของสังคมโดยมีมาตรฐานในการติดตามอย่างต่อเนื่อง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชากรทุกคนเตรียมการเข้าสู่การเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี พึ่งตนเองได้ มีคุณภาพชีวิตและมีหลักประกัน โดยกำหนดยุทธศาสตร์ด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ ปลูกจิตสำนึกให้คนในสังคมตระหนักถึงคุณค่าและศักดิ์ศรีของผู้สูงอายุ

^{๑๕} คณะรัฐมนตรีได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๔ เรื่องหนึ่งคือ จัดให้มีเบี้ยยังชีพรายเดือนแบบขั้นบันไดสำหรับผู้สูงอายุ โดยผู้สูงอายุ ๖๐-๖๙ ปี จะได้รับ ๖๐๐ บาท อายุ ๗๐-๗๙ ปี จะได้รับ ๗๐๐ บาท อายุ ๘๐-๘๙ ปี จะได้รับ ๘๐๐ บาท และอายุ ๙๐ ปีขึ้นไปจะได้รับ ๑,๐๐๐ บาท โดยอิงระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.๒๕๕๒ ข้อ ๑๒ กำหนดว่า “การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุให้จ่ายในอัตราเดือนละห้าร้อยบาท หรือตามมติคณะรัฐมนตรี”

^{๑๖} คณะรัฐมนตรีมีมติให้ความเห็นชอบแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๖๔) เมื่อวันที่ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๔๕ และฉบับปรับปรุงครั้งที่ ๑ พ.ศ.๒๕๕๒ เมื่อวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๕๓ โดยแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับนี้แบ่งยุทธศาสตร์ออกเป็น ๕ ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ ๑ ด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ ยุทธศาสตร์ที่ ๒ ด้านการส่งเสริมผู้สูงอายุ ยุทธศาสตร์ที่ ๓ ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ยุทธศาสตร์ที่ ๔ ด้านการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาทางด้านผู้สูงอายุระดับชาติ และการพัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุ และยุทธศาสตร์ที่ ๕ ด้านการประมวลและพัฒนาองค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุและการติดตามประเมินผลการดำเนินการตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ

ข.การประชุมคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงและพัฒนากฎหมายด้านสวัสดิการสังคม และการประชุมกลุ่ม (Focus group)

- การประชุมคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงและพัฒนากฎหมายด้านสวัสดิการสังคม

คณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงและพัฒนากฎหมายด้านสวัสดิการสังคมในการประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๕๕ เมื่อวันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๕๕ ถึงครั้งที่ ๙/๒๕๕๗ เมื่อวันที่ ๒๖ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๗ ได้ศึกษาทบทวนวรรณกรรมและความคิดเห็นทุกภาคส่วนแล้วพบว่า การได้รับสิทธิของผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖ ยังมีข้อจำกัดและมีอุปสรรคในการเข้าถึง ดังปรากฏในการร้องเรียนของผู้สูงอายุผ่านเวทีประชาคมต่างๆ อยู่เป็นประจำ^{๑๗} ดังนั้น การแก้ไขปรับปรุงระบบการจัดสวัสดิการและสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้สูงอายุในประเทศไทยจะดำเนินการได้ก็โดยปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖

- การประชุมกลุ่ม (Focus group)

คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายโดยคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงและพัฒนากฎหมายด้านสวัสดิการสังคม ได้ดำเนินการรับฟังความคิดเห็นดังนี้

(๑) การประชุมเพื่อรับฟังข้อมูลและความคิดเห็นต่อกฎหมายว่าด้วยผู้สูงอายุจากผู้ทรงคุณวุฒิ เมื่อวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๕๕ ณ สำนักงานคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย เป็นการรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเรื่องแนวทางการปรับปรุงและพัฒนากฎหมายสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุจากผู้ทรงคุณวุฒิและนักวิชาการ^{๑๘}

(๒) เวทีสาธารณะรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานต่างๆ และผู้เกี่ยวข้อง เรื่อง แนวทางการพัฒนาสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ เมื่อวันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๕๕ ณ โรงแรมที่เค พาเลซ กรุงเทพมหานคร มีการนำเสนอและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่อการพัฒนากฎหมายสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ในเรื่องสิทธิประโยชน์ กลไกบริหารจัดการ และกองทุนผู้สูงอายุ^{๑๙}

^{๑๗} เรื่องเดียวกัน

^{๑๘} ได้แก่ นายแพทย์บรรลุ ศิริพานิช มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย นายแพทย์วิชัย โชควิวัฒน์ สมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยฯ นางสาวธนา ศรีภิรมย์ ที่ปรึกษาแผนงานเรื่องการขับเคลื่อนบ้านอายุรภาพสำหรับแรงงานนอกระบบ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ นางสาวณัฐภัทร ถวัลย์โพธิ และนายจุมพล ศรีจงศิริกุล โครงการวิจัยศึกษาเปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการและสิ่งอำนวยความสะดวกให้ผู้สูงอายุของไทยและต่างประเทศเพื่อปรับปรุงกฎหมายไทย นายนิมิตร เทียนอุดม ผู้เสนอร่างพระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ และ ผศ.ดร.คณินิจ ศรีบัวเอี่ยม อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^{๑๙} มีวิทยากร คือ นายแพทย์บรรลุ ศิริพานิช มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย รศ.ณรงค์ ใจหาญ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และนายอรรถพล อรรถวรเดช สำนักเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง ผู้เข้าร่วมประกอบด้วย ผู้แทนหน่วยงานรัฐที่ดำเนินงานเกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ ผู้แทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชมรมผู้สูงอายุ องค์กรแรงงานในระบบและนอกระบบ และองค์กรพัฒนาเอกชน เป็นต้น

(๓) การประชุมรับฟังความคิดเห็นต่อการนำเสนอรายงานการศึกษาโครงการวิจัยศึกษาเปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายการจัดสวัสดิการและสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้สูงอายุของไทยและต่างประเทศเพื่อการปรับปรุงกฎหมายไทย โดยนางสาวณัฐภัทร ถวัลย์โพธิ และคณะ โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วมให้ความคิดเห็น เมื่อวันที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๕๖ ณ สำนักงานคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย^{๒๐}

(๔) การจัดรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะใน ๔ ภูมิภาค^{๒๑} ต่อพระราชบัญญัติผู้สูงอายุแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๖

ในการรับฟังความคิดเห็นเวทีสาธารณะทั้ง ๔ ภาค ได้มีการกำหนดประเด็นการระดมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖ โดยมีองค์กรผู้สูงอายุ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานของรัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน นักวิชาการ และสื่อมวลชนในแต่ละภาค ดังนี้

- ประเด็นที่ ๑ นิยามคำว่า “ผู้สูงอายุ” และ “สิทธิผู้สูงอายุ”

- ประเด็นที่ ๒ กลไกกำหนดนโยบาย บริหารจัดการ: องค์กรประกอบ อำนาจหน้าที่ คณะกรรมการผู้สูงอายุ และสำนักงานคณะกรรมการผู้สูงอายุ

- ประเด็นที่ ๓ กองทุน ที่มาของเงิน และการใช้จ่ายของกองทุน

สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

ประเด็นที่ ๑ นิยามคำว่า “ผู้สูงอายุ” และ “สิทธิผู้สูงอายุ”

นิยามคำว่า “ผู้สูงอายุ”

(๑) เนื่องจากมีกฎหมายที่กำหนดอายุในการใช้สิทธิของผู้สูงอายุที่แตกต่างกัน เช่น ข้าราชการกำหนดให้รับบำนาญอายุหกสิบปี ประกันสังคมกำหนดให้รับบำนาญชราภาพอายุห้าสิบห้าปี แต่โดยส่วนใหญ่มีความเห็นที่ให้คงนิยามคำว่า “ผู้สูงอายุ” ให้หมายความว่า “บุคคลซึ่งมีอายุหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไป” ตามนิยามในพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖

^{๒๐} ได้แก่ แพทย์หญิงลัดดา ดำริห์การเลิศ มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย ศ.ดร.ปราโมทย์ ประสาทกุล สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล รศ.ดร.วิพรรณ ประจวบเหมาะ วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ดร.อภิชัย จันทระเสน กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ นางอุบล หลิมสกุล กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ นายชูศักดิ์ จันทยานนท์ รองประธานสมาคมคนพิการทุกประเภทแห่งประเทศไทย นางสาวณัฐกานต์ กิจประสงค์ เครือข่ายประชาชนเพื่อรัฐสวัสดิการ และนางสาวณัฐภัทร ถวัลย์โพธิ ผู้ศึกษาโครงการวิจัยศึกษาเปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการและสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้สูงอายุของไทยและต่างประเทศเพื่อการปรับปรุงกฎหมายไทย

^{๒๑} ภาคเหนือ - วันจันทร์ที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๕๖ ณ โรงแรม ฟุราม่า ถนนห้วยแก้ว ตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ภาคกลาง และภาคตะวันออก - กรุงเทพฯ หรือปริมณฑล วันศุกร์ที่ ๒ สิงหาคม ๒๕๕๖ ณ โรงแรมเซ็นทรา ศูนย์ราชการและคอนเวนชันเซ็นเตอร์ ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐ ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ วันอังคารที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๕๖ ณ โรงแรมพูลแมน อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

ภาคใต้ วันศุกร์ที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๕๖ ณ โรงแรมเดอะรีเจ็นซี อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

(๒) มีบางส่วนให้ปรับนิยามคำว่า “ผู้สูงอายุ” ที่เกี่ยวกับอายุของผู้สูงอายุ โดยต้องคำนึงถึงการกำหนดอายุผู้ใดเป็นผู้สูงอายุที่ประกอบอาชีพต่างกันด้วย เช่น ผู้สูงอายุที่เป็นลูกจ้าง ผู้สูงอายุที่เป็นเกษตรกรอาจมีความสมบูรณ์ของสุขภาพร่างกายที่ต่างกัน เป็นต้น

(๓) การกำหนดอายุของผู้สูงอายุในการให้สิทธิหรือการให้ความคุ้มครองสวัสดิการของผู้สูงอายุต้องแยกออกจากการกำหนดอายุของการเกษียณอายุ ซึ่งมีกฎหมายที่กำหนดไว้โดยเฉพาะ และเป็น การกำหนดให้สิทธิที่มีหลักการที่แตกต่างกัน

(๔) เนื่องจากการกำหนดเงื่อนไขการให้ความคุ้มครองเฉพาะบุคคลที่มี “สัญชาติไทย” ทำให้มีบุคคลบางกลุ่มไม่ได้รับสวัสดิการสังคมตามที่กฎหมายรับรองไว้ เช่น บุคคลที่อยู่ในประเทศไทยแต่กำลังอยู่ในกระบวนการรอการพิสูจน์สัญชาติไทยซึ่งมีอยู่จำนวนมาก เป็นต้น จึงมีการเสนอให้ปรับนิยามคำว่า “ผู้สูงอายุ” โดยเสนอให้ตัดคำว่า “และสัญชาติไทย” ออกเพื่อให้เป็นไปตามหลักสิทธิมนุษยชน ครอบคลุมลดความเหลื่อมล้ำ แต่สามารถออกหลักเกณฑ์กำหนดตามความเหมาะสมเพิ่มเติมได้

สิทธิผู้สูงอายุ

- สภาพปัญหาการเข้าถึงสิทธิ เห็นว่า

(๑) ควรกำหนดให้สิทธิของผู้สูงอายุที่ผ่านมาสะท้อนว่าผู้สูงอายุเป็นผู้ด้อยโอกาส เป็นการเลือกให้และเลือกไม่ให้เฉพาะผู้กลุ่ม เช่น การกำหนดให้เฉพาะผู้ที่ยากจน อย่างไรก็ตาม มีปัญหาว่าผู้สูงอายุที่ยากจนก็ไม่ได้รับสิทธิเพราะตกสำรวจ และเมื่อมองว่าผู้สูงอายุเป็นผู้ด้อยโอกาส ทำให้การกำหนดสิทธิผู้สูงอายุไม่ครอบคลุม หลากหลาย ที่จะสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุได้อย่างแท้จริง ต่อมา มีการให้สิทธิถ้วนหน้าในกรณีเบี้ยยังชีพ ซึ่งความเห็นส่วนใหญ่จากเวทีรับฟังฯ ก็เห็นควรใช้หลักถ้วนหน้าต่อไป

(๒) ควรแก้ไขเพิ่มเติมสิทธิผู้สูงอายุในพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๕๖ ให้ชัดเจนและครอบคลุมยิ่งขึ้น

- การมีส่วนร่วม เห็นว่า

(๑) ควรกำหนดไว้ในกฎหมายให้ชัดเจนว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่สำคัญในการสนับสนุนส่งเสริมและคุ้มครองผู้สูงอายุ เพื่อให้จัดสรรงบประมาณได้อิสระยิ่งขึ้น ขณะนี้ปัจจุบันยังมีปัญหาเรื่องนี้ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการได้จำกัดมาก และมีข้อกังขาถึงว่ากิจกรรมผู้สูงอายุที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดนั้นไม่ครอบคลุมกิจกรรมที่หลากหลาย มักมีแต่การไปท่องเที่ยว

(๒) ผู้สูงอายุควรมีส่วนร่วมและมีบทบาทในการทำกิจกรรม การรวมกลุ่ม โดยกิจกรรมที่ทำนั้นส่งเสริมภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ เพื่อเชื่อมสัมพันธ์และถ่ายทอดองค์ความรู้ของผู้สูงอายุให้กับเด็ก วัยรุ่น วัยทำงาน หรือคนในสังคม

(๓) รัฐควรสนับสนุนให้มีการจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุในทุกอำเภอ โดยสนับสนุนกิจกรรมและงบประมาณ เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้ชมรมผู้สูงอายุให้สามารถทำงาน และดูแลตนเองได้ โดยอาจเป็นสิทธิที่ให้คณะกรรมการกำหนดไว้

ประเด็นที่ ๒ กลไกกำหนดนโยบาย บริหารจัดการ: องค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ของ คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการผู้สูงอายุ

คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ เห็นว่า

(๑) นายกรัฐมนตรีไม่ควรเป็นประธานกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ เนื่องจากจะไม่สามารถเข้าใจสภาพปัญหาของผู้สูงอายุได้อย่างแท้จริง และที่ผ่านมา นายกรัฐมนตรีไม่เคยเข้าร่วมประชุมเนื่องจากมีภารกิจมาก ควรให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นประธานเพราะเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง

(๒) เห็นด้วยถ้านายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติเพราะเป็นผู้มีอำนาจ บังคับบัญชาสูงสุด

(๓) กรรมการระดับชาติไม่ควรมีจำนวนมากเกินไปเพราะอาจมีผลต่อองค์ประชุม

(๔) กรรมการโดยตำแหน่งให้มีตัวแทนองค์ปกครองส่วนท้องถิ่นระดับชาติทั้ง ๓ แห่ง คือ สมาคมองค์การบริหารส่วนจังหวัดแห่งประเทศไทย สมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย สมาคมองค์การบริหารส่วนตำบลแห่งประเทศไทย และอธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น เข้ามาเป็นกรรมการโดยตำแหน่ง เนื่องจากเข้าใจสภาพปัญหาของท้องถิ่น

(๕) ให้มีคณะกรรมการผู้สูงอายุระดับจังหวัด โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานและ ให้มีตัวแทนของท้องถิ่นเข้าไปเป็นกรรมการ โดยมาจากการเลือกตั้ง เพื่อกระจายอำนาจให้กับท้องถิ่น เพราะ ปัจจุบันกรรมการโดยตำแหน่งมีแต่ระดับกลาง

(๖) ผู้ทรงคุณวุฒิควรมาจาก การสรรหาและมาจากองค์กรนิติบุคคลหรือองค์กร สาธารณประโยชน์ที่ขึ้นทะเบียนไว้หรือที่ได้รับการรับรองจากรัฐ และควรเลือกคณะกรรมการที่มีความรู้ใน แต่ละด้าน

ในเรื่องอำนาจหน้าที่คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ เห็นว่า

(๑) คณะกรรมการควรมีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการระดับจังหวัดหรือคณะอนุกรรมการ อื่นๆ

(๒) ควรมีคณะกรรมการอิสระที่ไม่ใช่มาจากการแต่งตั้งของคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ มีภารกิจเพื่อติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติและสำนักงานผู้สูงอายุ เช่นเดียวกับองค์กรอิสระหลายแห่ง

สำนักงานคณะกรรมการผู้สูงอายุ

(๑) ควรปรับเปลี่ยนโครงสร้างโดยยกฐานะหน่วยงานรับผิดชอบเป็นระดับกรม “กรมผู้สูงอายุแห่งชาติ” หรือ “สำนักงานคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ” เป็นองค์กรอิสระ สังกัดกระทรวง การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

(๒) ให้สำนักงานคณะกรรมการผู้สูงอายุรับเรื่องร้องทุกข์จากผู้สูงอายุ รับและนำข้อเสนอมา แก้ไข และให้คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติรับการอุทธรณ์ หรือวินิจฉัยข้อร้องทุกข์

(๓) ให้มีคณะกรรมการโดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน และสำนักงานระดับจังหวัด เพื่อกระจายอำนาจ จัดการบริหาร และกำหนดระเบียบกองทุนผู้สูงอายุ

(๔) ให้มีศูนย์พัฒนาผู้สูงอายุทุกจังหวัด และควรมีหน่วยงานระดับภูมิภาคเพื่อเป็นตัวแทน ระดับกรม หรือ ให้มีองค์กรประสานงานในระดับจังหวัดเพื่อประสานงานให้กับส่วนกลาง

ประเด็นที่ ๓ กองทุน ที่มาของเงิน และการใช้จ่ายของกองทุน

- กองทุน และที่มาของเงิน

(๑) เงินทุนของกองทุนสนับสนุนไม่เพียงพอที่จะทำกิจกรรมหรือลงทุนเพื่อประกอบอาชีพ รัฐบาลจึงควรจัดสรรเงินเข้ากองทุนอย่างต่อเนื่อง และจัดหาเงินทุนจากแหล่งเงินทุนอื่นเพิ่ม

(๒) รัฐบาลไม่จัดสรรเงินงบประมาณให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อการจัดสวัสดิการ ผู้สูงอายุ มีแผนนโยบายเบี้ยยังชีพ แต่ก็ไม่ใช้ในสัดส่วนเงินอุดหนุนที่รัฐบาลต้องให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่ได้ให้เพิ่มเติม

(๓) ให้มีการจัดตั้งกองทุนระดับจังหวัด มีคณะกรรมการบริหารกองทุนระดับจังหวัด ระดับ ตำบล มีสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเป็นเลขานุการ

(๔) การจัดสรรเงินเป็นรายจังหวัดตามรายหัวประชากรทั้งหมด (ไม่ใช่จำนวนผู้สูงอายุ) ซึ่งมีกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ เช่น พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๓ เป็นต้น ควรบูรณาการ กองทุนต่างๆ ในระดับพื้นที่และใช้กองทุนเพื่อการจัดสวัสดิการ

- การใช้จ่ายของกองทุน โดยคณะกรรมการบริหารกองทุน

(๑) การเขียนโครงการเสนอขอเงินจากกองทุนผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุไม่ทราบข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับขั้นตอน หลักเกณฑ์ดังกล่าว และสัดส่วนองค์กรผู้สูงอายุในคณะกรรมการบริหารกองทุนมีน้อย ไม่ส่งเสริมให้มีการจัดการในระดับพื้นที่ ดังนั้น จึงควรให้ผู้สูงอายุควรมีส่วนร่วมในการจัดการบริหารกองทุน

(๒) การพิจารณาอนุมัติโครงการกองทุนผู้สูงอายุมีหลักเกณฑ์และเงื่อนไขและวิธีการขั้นตอน ในการเสนอโครงการไม่เหมาะสม เช่น การต้องมีผู้ค้ำประกัน การกรอกแบบฟอร์มยุ่งยากซับซ้อน กลุ่มผู้สูงอายุ ที่ได้รับต้องเป็นนิติบุคคล เป็นต้น ไม่ได้กำหนดระยะเวลาการอนุมัติจ่ายเงิน และไม่มีการแจ้งเหตุผลเมื่อไม่ได้รับอนุมัติ

(๓) วิธีการรับเงินสร้างภาระให้ผู้สูงอายุ เช่น ต้องเดินทางไปรับเบี้ยยังชีพด้วยตนเอง การจ่ายเงินมีความล่าช้าหรือต้องไปหลายครั้ง เช่น ค่าทำศพ เป็นต้น

(๕) การรับฟังความคิดเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพ ชีวิตผู้สูงอายุ พ.ศ. .... ของคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงและพัฒนากฎหมายด้านสวัสดิการสังคม เมื่อวันที่พฤษภาคมที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๕๗ ณ สำนักงานคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย เป็นการนำเสนอของ คณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงและพัฒนากฎหมายด้านสวัสดิการสังคม เพื่อรับฟังความเห็นและ ข้อเสนอแนะต่อร่างพระราชบัญญัติคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ พ.ศ. .... ที่ได้มีการ ดำเนินการร่างขึ้นใหม่ โดยใช้ข้อมูลจากงานศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายว่าด้วยการจัดสวัสดิการสังคม สำหรับผู้สูงอายุ ข้อมูลการรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ และข้อมูลที่ได้จากการจัดเวที

สาธารณะทั้งเวทีรวมในส่วนกลาง และใน ๔ ภูมิภาค ผู้เข้าร่วมให้ความเห็นและข้อเสนอแนะประกอบด้วยผู้แทนจากหน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรผู้สูงอายุ องค์กรพัฒนาเอกชน และนักวิชาการ

๔. ความเห็นและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย

คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายในการประชุมครั้งที่ ๒๕/๒๕๕๗ เมื่อวันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ครั้งที่ ๒๖/๒๕๕๗ เมื่อวันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ครั้งที่ ๒๘/๒๕๕๗ เมื่อวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๕๗ และครั้งที่ ๓๓/๒๕๕๗ เมื่อวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๕๗ ได้พิจารณาและมีมติเห็นชอบบันทึกความเห็นและข้อเสนอแนะ เรื่อง แนวทางการปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุพร้อมร่างพระราชบัญญัติคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ พ.ศ. .... รวมถึงข้อสังเกตและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงและพัฒนากฎหมายด้านสวัสดิการสังคม เพื่อแก้ไขข้อจำกัดและอุปสรรคในการบังคับใช้พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖ ที่เน้นหลักการสำคัญ ดังต่อไปนี้

๑. หลักการขยายการคุ้มครองสิทธิและเข้าถึงสิทธิ

เปลี่ยนชื่อจาก “พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖” เป็น “พระราชบัญญัติคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุแห่งชาติ พ.ศ. ....” และได้กำหนด “สิทธิผู้สูงอายุ” เพิ่มขึ้นและชัดเจนขึ้น จากเดิมที่มีมาตรา ๑๑ มาตราเดียวในพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖ มาเป็นหมวด ๕ สิทธิของผู้สูงอายุ ทั้งนี้ โดยมีการกำหนดในแต่ละประเด็นของสิทธิผู้สูงอายุให้ชัดเจน ทั้งสิทธิและหน้าที่หน่วยงานของรัฐ หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งชุมชน นายจ้าง ในส่วนที่ ๑ ถึงส่วนที่ ๑๐ (มาตรา ๒๘ ถึงมาตรา ๔๒) โดยให้ผู้สูงอายุที่มีสิทธิได้รับการคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต ในเรื่องดังต่อไปนี้ (มาตรา ๒๙)

๑. สุขภาพอนามัย
๒. ที่อยู่อาศัย
๓. เงินส่งเสริมคุณภาพชีวิต
๔. การศึกษา การศาสนา และข้อมูลข่าวสาร
๕. การทำงานและการมีรายได้
๖. การได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมาย
๗. บริการสาธารณะและสิ่งอำนวยความสะดวก
๘. นันทนาการ และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม
๙. การได้รับการจัดการศพตามประเพณี
๑๐. สิทธิประโยชน์อื่นตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

ส่วนที่ ๒ สุขภาพอนามัย

ให้ผู้สูงอายุที่มีสิทธิได้รับบริการสาธารณสุขครอบคลุมการสร้างเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค รักษาพยาบาล และฟื้นฟูสมรรถภาพ อย่างครบวงจร ทั้งในสถานพยาบาลและสถานที่พักอาศัย ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพอนามัยที่ดีที่มีมาตรฐานอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพโดยมีการจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุเป็นพิเศษ ให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องส่งเสริมให้องค์กรชุมชนผู้สูงอายุ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

และองค์กรเอกชน มีส่วนร่วมในการพัฒนาสุขภาพอนามัยของผู้สูงอายุ และให้มีผู้ช่วยผู้สูงอายุที่มีค่าตอบแทน ช่วยดูแลผู้สูงอายุที่ไม่สามารถพึ่งตนเองได้ (มาตรา ๓๐ และมาตรา ๓๑)

ส่วนที่ ๓ ที่อยู่อาศัย

เน้นหลักการให้ผู้สูงอายุซึ่งมีที่พักอาศัย สามารถดำรงชีวิตตามปกติอยู่กับครอบครัว ในกรณี ไม่มีบุคคลในครอบครัวเลี้ยงดู หรือต้องดำรงชีวิตตามลำพังหรือไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ และกรณีที่พักอาศัยของผู้สูงอายุมีสภาพไม่เหมาะสม รัฐต้องช่วย (มาตรา ๓๒ และมาตรา ๓๓)

ส่วนที่ ๔ เงินส่งเสริมคุณภาพชีวิต

จากเดิมที่มีการจ่ายเบี้ยยังชีพรายเดือนตามมติคณะรัฐมนตรี ซึ่งไม่แน่นอน ให้กำหนดชัดเจน ในกฎหมาย โดยให้เปลี่ยนชื่อจาก “เบี้ยยังชีพ” เป็น “เงินส่งเสริมคุณภาพชีวิต” และจ่ายเป็นรายเดือน แต่ให้ ปรับจำนวนเงินสูงขึ้น โดยยึดหลักการพิจารณาค่าครองชีพตามอัตราค่าจ้างขั้นต่ำและช่วงวัยอายุ (มาตรา ๓๔)

ส่วนที่ ๕ การศึกษา การศาสนา และข้อมูลข่าวสาร

ให้หน่วยงานของรัฐส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้รับบริการด้านการศึกษารหรือ การฝึกอบรมอย่างเหมาะสมตามความต้องการของผู้สูงอายุและได้รับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อ การดำรงชีวิตเพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีและสามารถพึ่งพาตนเองได้ และจัดทำโครงการจัดกิจกรรมด้าน การศึกษาหรือศาสนาเพื่อให้ผู้สูงอายุได้กระทำกิจกรรมร่วมกับเด็กหรือเยาวชน โดยเน้นให้ผู้สูงอายุมีโอกาส ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์อันเป็นประโยชน์ต่อการแก้ไขปัญหาสังคมหรือสาธารณประโยชน์อื่น (มาตรา ๓๕ และมาตรา ๓๖)

ส่วนที่ ๖ การทำงานและการมีรายได้

ให้หน่วยงานของรัฐส่งเสริมการทำงานและการมีรายได้ของผู้สูงอายุเพื่อให้ผู้สูงอายุที่ยัง ต้องการการทำงานสามารถมีงานทำอย่างเหมาะสมตามสภาพของร่างกาย ความรู้ความสามารถ และตามความ ต้องการของผู้สูงอายุ และมีรายได้อย่างเป็นธรรม และหากนายจ้างรับผู้สูงอายุที่เกษียณอายุแล้วเข้าทำงานต้อง จัดให้เข้าทำงานที่เหมาะสม โดยไม่เลือกปฏิบัติ มีสิทธิได้รับการลดหย่อนภาษี (มาตรา ๗ (๓) มาตรา ๓๗ และ มาตรา ๓๘)

ส่วนที่ ๗ การได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมาย

ให้ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับบริการคำปรึกษาแนะนำหรือการดำเนินการอื่นที่เกี่ยวกับกฎหมาย และกระบวนการยุติธรรมจากหน่วยงานของรัฐโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย (มาตรา ๓๙)

ส่วนที่ ๘ บริการสาธารณะและสิ่งอำนวยความสะดวก

ให้จัดให้มีอุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวกหรือบริการในอาคารสถานที่ ยานพาหนะ บริการ ขนส่งหรือบริการสาธารณะอื่นเพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงและใช้สิทธิหรือได้รับความช่วยเหลือหรือได้รับ ประโยชน์ได้ตามที่คณะกรรมการกำหนด รวมทั้งการยกเว้นหรือลดหย่อนค่าโดยสาร หรือค่าเข้าชมสถานที่ของ รัฐ (มาตรา ๔๐)

ส่วนที่ ๙ นันทนาการและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม

ให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุจัดกิจกรรมนันทนาการและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ หรือส่งเสริมให้ภาคเอกชนดำเนินกิจกรรมนันทนาการเพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุภายใต้การสนับสนุนด้วยการบริจาคเงินของหน่วยงานหรือองค์กรภาคเอกชน นอกเหนือจากค่าใช้จ่ายที่มาจากกองทุน (มาตรา ๔๑)

ส่วนที่ ๑๐ การได้รับการจัดการศพตามประเพณี

ให้หน่วยงานของรัฐจ่ายเงินการจัดการศพผู้สูงอายุโดยจ่ายให้แก่ทายาทโดยธรรมซึ่งเป็นผู้จัดการศพ หรือในกรณีที่ไม่มีทายาทโดยธรรม ให้จ่ายแก่บุคคลซึ่งมีหลักฐานแสดงว่าเป็นผู้จัดการศพและได้จัดการศพ ในอัตรารายละไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยเท่าของอัตราสูงสุดของค่าจ้างขั้นต่ำรายวันตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน (มาตรา ๔๒)

๒. หลักการกระจายอำนาจ ในการจัดโครงสร้างคณะกรรมการกองทุน และการบริหารจัดการ

๒.๑ กลไกโครงสร้างของคณะกรรมการ

จากเดิมที่พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.๒๕๔๖ กำหนดให้มีเพียงคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติเท่านั้น ร่างกฎหมายใหม่ฉบับนี้กำหนดให้มีการกระจายอำนาจ โครงสร้าง และอำนาจหน้าที่อย่างชัดเจนเป็นสามระดับ คือ คณะกรรมการคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุแห่งชาติ คณะกรรมการคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุระดับจังหวัด คณะกรรมการคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุกรุงเทพมหานคร และคณะกรรมการคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุระดับท้องถิ่น โดยมีโครงสร้างคณะกรรมการแต่ละระดับที่มีองค์ประกอบผู้แทนองค์กรผู้สูงอายุ องค์กรพัฒนาเอกชนที่ทำงานด้านผู้สูงอายุ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมด้วย ดังนี้

- คณะกรรมการคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุแห่งชาติ (มาตรา ๙)

ให้มีคณะกรรมการคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุแห่งชาติ เรียกโดยย่อว่า “กคสช.” ประกอบด้วย

(๑) นายกรัฐมนตรี เป็นประธานกรรมการ

(๒) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นรองประธาน

กรรมการ

(๓) ประธานสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี เป็นรองประธานกรรมการ

(๔) ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงสาธารณสุข

ปลัดกระทรวงแรงงาน ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ปลัดกระทรวงคมนาคม ปลัดกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และเลขาธิการสภาภาษาชาติไทย เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง

(๕) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้แทนสมาคมองค์การบริหารส่วนจังหวัดแห่งประเทศไทย ผู้แทนสมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย และผู้แทนสมาคมองค์การบริหารส่วนตำบลแห่งประเทศไทย จำนวนแห่งละหนึ่งคน และผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบอื่นโดยเลือกกันเองหนึ่งคน

(๖) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้แทนองค์กรเอกชนซึ่งเกี่ยวข้องกับการคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจำนวนไม่เกินห้าคน

(๗) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกองค์กรชุมชนผู้สูงอายุจำนวนไม่เกินห้าคน ให้เลขาธิการสำนักงานคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุแห่งชาติ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นกรรมการและเลขานุการ และข้าราชการในสำนักงานซึ่งเลขาธิการแต่งตั้งอีกไม่เกินสองคน เป็นผู้ช่วยเลขานุการ

- คณะกรรมการคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุระดับจังหวัด (มาตรา

๑๔) ประกอบด้วย

(๑) นายองค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นประธานกรรมการ

(๒) ประธานสาขาสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีประจำจังหวัด เป็นรองประธานกรรมการ

(๓) ผู้แทนคณะกรรมการคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุระดับท้องถิ่นตามมาตรา ๑๘ แห่งละหนึ่งคน เลือกกันเองให้เหลือห้าคน

(๔) ผู้แทนองค์กรชุมชนผู้สูงอายุองค์กรละหนึ่งคน เลือกกันเองให้เหลือสองคน

ให้พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด เป็นเลขานุการ

คณะกรรมการคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุระดับจังหวัดมีอำนาจแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิเป็นที่ปรึกษาจำนวนไม่เกินสามคนจากผู้ที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ด้านการศึกษา ด้านการสาธารณสุข หรือด้านที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองและส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

- คณะกรรมการคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุกรุงเทพมหานคร

(มาตรา ๑๖) ประกอบด้วย

(๑) ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เป็นประธานกรรมการ

(๒) ผู้แทนองค์กรผู้สูงอายุกรุงเทพมหานคร เป็นรองประธาน

(๓) ผู้แทนจากองค์กรชุมชนผู้สูงอายุกรุงเทพมหานคร แห่งละหนึ่งคน เลือกกันเองให้เหลือเจ็ดคน

(๔) ผู้แทนสภาองค์กรชุมชนกรุงเทพมหานครตามกฎหมายว่าด้วยสภาองค์กรชุมชน จำนวนสองคน

ให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครแต่งตั้งเลขานุการหนึ่งคนและผู้ช่วยเลขานุการไม่เกินสองคน

คณะกรรมการคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุกรุงเทพมหานคร มีอำนาจแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิเป็นที่ปรึกษาจำนวนไม่เกินสามคนจากผู้ที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ด้าน

การศึกษา ด้านการสาธารณสุข หรือด้านที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองและส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

- คณะกรรมการคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุระดับท้องถิ่น (มาตรา ๑๘) ประกอบด้วย

- (๑) นายกเทศมนตรีหรือนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นประธานกรรมการ
- (๒) ผู้แทนจากสภาองค์กรชุมชนตำบลตามกฎหมายว่าด้วยสภาองค์กรชุมชนจำนวนหนึ่งคน เป็นกรรมการ
- (๓) ผู้สูงอายุในแต่ละหมู่บ้านหรือชุมชนเลือกกันเองหมู่บ้านหรือชุมชนละหนึ่งคนเป็น กรรมการ
- (๔) ผู้แทนองค์กรชุมชนผู้สูงอายุในท้องถิ่นองค์กรละหนึ่งคนเลือกกันเอง จำนวนสองคน ให้เจ้าหน้าที่เทศบาลที่นายกเทศมนตรีมอบหมาย หรือเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล ที่นายกองค์การบริหารส่วนตำบลมอบหมาย เป็นเลขานุการ

คณะกรรมการคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุระดับท้องถิ่น มีอำนาจ แต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิเป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุระดับท้องถิ่น จำนวนไม่เกินสามคนจากผู้ที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ด้านการศึกษา ด้านการสาธารณสุข หรือ ด้านที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองและส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการ

๒.๒ การให้มีแผนยุทธศาสตร์การคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ (มาตรา ๒๕)

ให้มีแผนยุทธศาสตร์การคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุแห่งชาติมี ระยะเวลาการใช้บังคับครั้งละห้าปีโดยสอดคล้องกับปฏิญญาผู้สูงอายุไทย พ.ศ. ๒๕๔๒ โดยแผนยุทธศาสตร์ ต้องมีรายละเอียดอย่างน้อยดังต่อไปนี้

- (๑) นโยบายและประมาณการงบประมาณของภาครัฐในการจัดให้มีการคุ้มครองและดูแล เรื่อง สวัสดิการ บริการสาธารณสุข การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะและความช่วยเหลือที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุในระยะเวลาตามแผนยุทธศาสตร์
- (๒) แนวทางการส่งเสริมและการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามี ส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการ บริการสาธารณสุข การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะและความ ช่วยเหลือที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุ
- (๓) แนวทางการจัดสรรภาษีอากร เงินอุดหนุน และรายได้อื่นให้แก่องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น
- (๔) แนวทางปฏิบัติตามแผนยุทธศาสตร์ที่แสดงภารกิจและอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานของ รัฐที่เกี่ยวข้องซึ่งต้องปฏิบัติตามแผนยุทธศาสตร์
- (๕) แนวทางการคุ้มครอง ส่งเสริมและสนับสนุนความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนผู้สูงอายุและ การมีส่วนร่วมของครอบครัว องค์กรเอกชน และชุมชนท้องถิ่นในการดูแลผู้สูงอายุ

ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ ให้มีการรับฟังความคิดเห็นจากองค์กรชุมชนผู้สูงอายุ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานของรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องด้วย (มาตรา ๒๖) และเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบ เมื่อคณะรัฐมนตรีทราบแล้วให้ประกาศแผนยุทธศาสตร์และที่ปรับปรุงแก้ไข (หากมี) ในราชกิจจานุเบกษาด้วย (มาตรา ๒๗)

๒.๓ กองทุนคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ (มาตรา ๔๖)

ตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.๒๕๔๖ มีกองทุนผู้สูงอายุอยู่ที่ส่วนกลางเพียงหนึ่งกองทุน ร่างกฎหมายใหม่ฉบับนี้กำหนดให้มีการกระจายอำนาจโดยให้การตัดสินใจหลักอยู่ที่กองทุนท้องถิ่น ทั้งการจ่ายเงินส่งเสริมคุณภาพชีวิต การสนับสนุนโครงการขององค์กรชุมชนผู้สูงอายุหรือองค์กรเอกชน โดยให้จัดตั้งกองทุนคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุเพื่อเป็นทุนสำหรับการใช้จ่ายเกี่ยวกับการคุ้มครอง สนับสนุน ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ การส่งเสริมและการดำเนินงานด้านการช่วยเหลือการฟื้นฟูสมรรถภาพ การศึกษา การประกอบอาชีพ การส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรชุมชนผู้สูงอายุหรือองค์กรเอกชน โดยจัดสรรให้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ให้กองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุมีสามระดับดังนี้

- (๑) กองทุนกลางมีหนึ่งกองทุน
- (๒) กองทุนจังหวัด และกรุงเทพมหานคร แห่งละหนึ่งกองทุน
- (๓) กองทุนท้องถิ่น แห่งละหนึ่งกองทุน

๒.๔ สำนักงานคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุแห่งชาติ (มาตรา ๒๐ และมาตรา ๒๑)

เนื่องจากการกำหนดหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖ มาตรา ๑๐ ที่ให้สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ ซึ่งอยู่ในสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการและผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการต่าง ๆ เกี่ยวกับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ จึงเห็นควรให้จัดตั้งสำนักงานคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุแห่งชาติเป็นหน่วยงานระดับกรม มีฐานะเป็นนิติบุคคล ในกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อรับผิดชอบงานธุรการของคณะกรรมการคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุแห่งชาติ และให้มีอำนาจจัดทำประมาณการรายจ่ายเพื่อเสนอของบประมาณประจำปีให้สอดคล้องกับปริมาณงานและระดับความสำคัญของงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบได้ ทั้งนี้ ให้สำนักงานมีอำนาจหน้าที่สำคัญ อาทิเช่น

- จัดทำแผนยุทธศาสตร์เสนอต่อคณะกรรมการ
- ประสานงานและร่วมมือกับหน่วยงานด้านนโยบายและยุทธศาสตร์ของรัฐบาล หน่วยงานของรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง ทั้งในประเทศและต่างประเทศ
- พิจารณาเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการเพื่อพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้อง
- พัฒนาระบบข้อมูล ศึกษา วิจัย เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

- สนับสนุนการสร้างความเข้มแข็งขององค์กรผู้สูงอายุ

๓. หลักการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้เกี่ยวข้อง

๓.๑ องค์กรชุมชนผู้สูงอายุ

ร่างกฎหมายฉบับนี้ให้ความสำคัญในการส่งเสริมสนับสนุนผู้สูงอายุ การรวมกลุ่มเป็นองค์กรชุมชนผู้สูงอายุ โดยให้จัดแจ้งกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมาขึ้นทะเบียนเป็นองค์กรชุมชนผู้สูงอายุต่อสำนักงานคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุแห่งชาติ ตามร่างพระราชบัญญัตินี้ เพื่อจะได้รับการส่งเสริมสนับสนุนในด้านต่างๆ ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย รวมถึงการมีสิทธิเสนอรายชื่อผู้แทนเพื่อให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาแต่งตั้งเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ในคณะกรรมการคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุแห่งชาติ และการมีสิทธิร่วมเป็นกรรมการระดับจังหวัด รวมกรุงเทพมหานคร และระดับท้องถิ่นด้วย ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมองค์กรชุมชนท้องถิ่นผู้สูงอายุ ให้มีการรวมตัวกันอย่างเข้มแข็งในการดูแลรักษาสิทธิของผู้สูงอายุ

๓.๒ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เจตนารมณ์ของร่างกฎหมายฉบับนี้ นอกจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีบทบาทโดยตรงในโครงสร้างคณะกรรมการระดับท้องถิ่นที่ทำหน้าที่บริหารจัดการกองทุน การอนุมัติจ่ายเงินโครงการต่าง ๆ ของผู้สูงอายุ การรับเรื่องและพิจารณาคำร้องเรียนแล้ว ยังเน้นการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพิจารณาจัดสรรงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและดำเนินการคุ้มครอง ส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เสริมจากกองทุนที่มีอยู่

๓.๓ ภาคประชาสังคม และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

การมีส่วนร่วมขององค์กรพัฒนาเอกชนที่ทำงานคุ้มครอง ส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ กำหนดไว้ตลอดกระบวนการดำเนินงาน เนื่องจากการดูแลตัวเองของผู้สูงอายุหรือโดยครอบครัว ก็ยังไม่สมบูรณ์และมีประสิทธิภาพเพียงพอ ต้องอาศัยชุมชน ภาคประชาสังคมต่าง ๆ รวมทั้งภาคธุรกิจเข้ามาร่วมด้วย ตั้งแต่การกำหนดแผนยุทธศาสตร์ และแผนปฏิบัติงานทุกระดับ

อนึ่ง คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายมีความเห็นว่าเนื่องจากมีกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอีกหลายฉบับ ที่การปรับปรุงร่างกฎหมายพระราชบัญญัติคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ พ.ศ. .... จะยังไม่มีผลรอบด้านอย่างสมบูรณ์ จึงมีข้อสังเกตและข้อเสนอแนะดังนี้

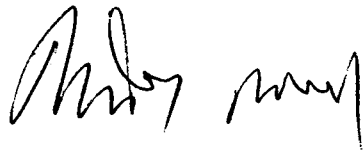
๑. ควรมีการปรับปรุงกฎหมายกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้มีฐานรายได้ และเงินอุดหนุนที่เพียงพอ รวมทั้งสามารถดำเนินงานได้โดยอิสระยิ่งขึ้นในการจัดสรรงบประมาณและจัดทำแผนงาน อันจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการคุ้มครอง ส่งเสริมคุณภาพชีวิต รวมทั้งผู้สูงอายุให้สอดคล้องและมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

๒. ควรมีการปรับปรุงพระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. ๒๕๔๖ ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บทในการจัดการสวัสดิการสังคม ทั้งของรัฐและเอกชน แต่ยังมีข้อจำกัดในการดำเนินการ

๓. ควรเร่งรัดการบังคับใช้กฎหมายกองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.) ซึ่งมีผลใช้บังคับเป็นกฎหมายแล้วตั้งแต่วันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๕๔ แต่ไม่มีการดำเนินการบังคับใช้ ทำให้คนวัยทำงานหลายสิบล้านคนสูญเสียโอกาสที่ดีในการเริ่มออมตั้งแต่วัยทำงาน โดยมีรัฐสนับสนุน อันจะมีผลดีต่อการปรับปรุงระบบบำนาญภาคประชาชนในอนาคตให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ซึ่งจะเป็นการลดภาระในการจัดสรรงบประมาณเพื่อดูแลผู้สูงอายุ และทำให้ผู้สูงอายุมีความภาคภูมิใจในศักดิ์ศรี มีรายได้พอเพียงต่อการใช้ชีวิตในวัยชราจากการออมของตนร่วมกับรัฐ

๔. ควรมีการปรับปรุงพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๕๑ และกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองแรงงานและสวัสดิการ โดยเฉพาะผู้มีอายุตั้งแต่ห้าสิบห้าปีขึ้นไป

คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายจึงขอเสนอความเห็นและข้อเสนอแนะ เรื่อง แนวทางการตรากฎหมายว่าด้วยสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ พร้อมร่างพระราชบัญญัติคุ้มครอง ส่งเสริม และพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ พ.ศ. .... เพื่อพิจารณาประกอบการดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

(ศาสตราจารย์คณิต ณ นคร)

ประธานกรรมการปฏิรูปกฎหมาย

ตุลาคม ๒๕๕๗

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ
พ.ศ. ....

หลักการ

ปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยผู้สูงอายุ

เหตุผล

โดยที่พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖ ไม่ได้กำหนดหลักการเกี่ยวกับสิทธิสำหรับผู้สูงอายุได้อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม ไม่ครอบคลุมทั่วถึงในรายละเอียดและความต้องการที่แท้จริงของผู้สูงอายุ การดำเนินงานในด้านนี้ยังขาดการบูรณาการของหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง และยังไม่มีการกระจายอำนาจและจัดกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างจริงจังของผู้สูงอายุ ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงองค์กรเอกชน นโยบายของรัฐต่อผู้สูงอายุยังไปจำกัดในด้านการสงเคราะห์และยังไม่ตอบสนองสถานการณ์การคุ้มครองดูแลผู้สูงอายุที่เป็นเรื่องสำคัญเร่งด่วน และยังมีผู้สูงอายุอีกจำนวนมากที่มีศักยภาพที่จะทำประโยชน์ให้แก่สังคมได้ ดังนั้น เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่าและศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ ได้รับความคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบันมากยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ร่าง

พระราชบัญญัติคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

พ.ศ. ....

.....

.....

.....

.....

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

.....

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ พ.ศ. ....”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“ผู้สูงอายุ” หมายความว่า บุคคลซึ่งมีอายุหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไปและมีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ถาวรในราชอาณาจักร

“การคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต” หมายความว่า การเสริมสร้างสุขภาพหรือป้องกันโรคการฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายหรือจิตใจ การจัดสวัสดิการ การคุ้มครอง ส่งเสริมและพิทักษ์สิทธิ การสนับสนุนให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตอย่างอิสระหรืออยู่กับครอบครัวอย่างมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และการมีส่วนร่วมทางสังคมอย่างเต็มที่ภายใต้สภาพแวดล้อมที่ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้

“กองทุน” หมายความว่า กองทุนคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ได้แก่ กองทุนกลาง กองทุนจังหวัด และกองทุนท้องถิ่น

“กองทุนจังหวัด” หมายความว่า กองทุนคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ในแต่ละจังหวัดและกรุงเทพมหานคร

“กองทุนท้องถิ่น” หมายความว่า กองทุนคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ในแต่ละเทศบาล และตำบล

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุแห่งชาติ

“เงินส่งเสริมคุณภาพชีวิต” หมายความว่า เงินที่จ่ายให้แก่ผู้สูงอายุเป็นรายได้ประจำ

“บริการสาธารณสุข” หมายความว่า บริการทางการแพทย์และสาธารณสุขซึ่งให้โดยตรงแก่บุคคลเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพ การตรวจสุขภาพตามระยะเวลาที่เหมาะสม การป้องกันและควบคุมโรค การตรวจวินิจฉัยโรค การรักษาพยาบาล การฟื้นฟูสมรรถภาพที่จำเป็นต่อสุขภาพการดำรงชีวิต และการคุ้มครองผู้บริโภค

“แผนยุทธศาสตร์” หมายความว่า แผนยุทธศาสตร์การคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

“ผู้ช่วยผู้สูงอายุ” หมายความว่า บุคคลซึ่งให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุเฉพาะบุคคลเพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมที่สำคัญในการดำรงชีวิต ทั้งนี้ ตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

“ผู้ดูแลผู้สูงอายุ” หมายความว่า บุคคลในครอบครัว ผู้สืบสันดาน สามเณร ภรรยา ญาติพี่น้องหรือบุคคลอื่นใด ซึ่งรับดูแลหรืออุปการะผู้สูงอายุ

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติราชการตามพระราชบัญญัตินี้

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติ

“เลขาธิการ” หมายความว่า เลขาธิการสำนักงานคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุแห่งชาติ

“สถานพยาบาล” หมายความว่า สถานพยาบาลตามกฎหมายว่าด้วยสถานพยาบาล

“สิทธิประโยชน์ตามมาตรฐาน” หมายความว่า สิทธิ สวัสดิการ และการได้รับบริการต่าง ๆ ของผู้สูงอายุตามกฎหมายและต้องไม่น้อยกว่ามาตรฐานขั้นต่ำที่คณะกรรมการกำหนด

“สำนักงาน” หมายความว่า สำนักงานคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุแห่งชาติ

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า กระทรวง กรม ส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่ากรม ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ที่จัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกา

“องค์กรชุมชนผู้สูงอายุ” หมายความว่า องค์กรผู้สูงอายุที่ขึ้นทะเบียนเป็นองค์กรชุมชนผู้สูงอายุต่อสำนักงานคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุแห่งชาติตามพระราชบัญญัตินี้

“องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” หมายความว่า องค์กรการบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์กรบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง

“องค์กรเอกชน” หมายความว่า องค์กรสาธารณประโยชน์ องค์กรชุมชน องค์กรภาคธุรกิจ หน่วยงานอื่นของเอกชนหรือองค์กรอื่นที่มีวัตถุประสงค์หรือการดำเนินการด้านผู้สูงอายุตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

มาตรา ๕ ให้นายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ กับออกกฎกระทรวง ประกาศ หรือระเบียบเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ โดยคำแนะนำของคณะกรรมการ ทั้งนี้ ในส่วนที่เกี่ยวกับราชการของกระทรวงนั้น

กฎกระทรวง ประกาศ หรือระเบียบนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑

บททั่วไป

มาตรา ๖ ผู้สูงอายุถือเป็นผู้ที่มีคุณค่า รัฐต้องจัดให้มีการคุ้มครอง ส่งเสริมสิทธิและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุโดยจัดสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ และความช่วยเหลืออื่น ๆ ที่เหมาะสมอย่างสมศักดิ์ศรีแก่ผู้สูงอายุโดยคำนึงถึงหลักการดังต่อไปนี้

(๑) การได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมตามสุขภาพกายและจิตใจของผู้สูงอายุ

(๒) การส่งเสริมการมีรายได้ที่เพียงพอต่อการดำรงชีพ

(๓) การได้รับบริการอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ

(๔) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชนท้องถิ่นใน

การดูแลผู้สูงอายุ

มาตรา ๗ บุคคลดังต่อไปนี้มีสิทธิได้รับการลดหย่อนภาษีหรือยกเว้นภาษีตามที่กฎหมายกำหนด

- (๑) ผู้สูงอายุ
- (๒) ผู้ดูแลผู้สูงอายุ และผู้ช่วยผู้สูงอายุ
- (๓) นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบกิจการที่รับผู้สูงอายุเข้าทำงาน
- (๔) ผู้บริจาคเงินให้กับกองทุน

มาตรา ๘ ให้สิทธิประโยชน์ผู้สูงอายุที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้เป็นมาตรฐานคุณภาพชีวิตขั้นต่ำของผู้สูงอายุ และไม่เป็นการตัดสิทธิประโยชน์ตามกฎหมายอื่น

หมวด ๒

คณะกรรมการคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

มาตรา ๙ ให้มีคณะกรรมการคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุแห่งชาติ เรียกโดยย่อว่า “กคสช.” ประกอบด้วย

- (๑) นายกรัฐมนตรี เป็นประธานกรรมการ
- (๒) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นรองประธานกรรมการ
- (๓) ประธานสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี เป็นรองประธานกรรมการ
- (๔) ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงสาธารณสุข ปลัดกระทรวงแรงงาน ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ปลัดกระทรวงคมนาคม ปลัดกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และเลขาธิการสภาการศึกษา เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง
- (๕) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้แทนสมาคมองค์การบริหารส่วนจังหวัดแห่งประเทศไทย ผู้แทนสมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย และผู้แทนสมาคมองค์การบริหารส่วนตำบลแห่งประเทศไทย จำนวนแห่งละหนึ่งคน และผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบอื่นโดยเลือกกันเองหนึ่งคน
- (๖) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้แทนองค์กรเอกชนซึ่งเกี่ยวข้องกับการคุ้มครองส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจำนวนไม่เกินห้าคน
- (๗) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกองค์กรชุมชนผู้สูงอายุจำนวนไม่เกินห้าคน

ให้เลขาธิการสำนักงานคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุแห่งชาติ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นกรรมการและเลขานุการ และข้าราชการในสำนักงานซึ่งเลขาธิการแต่งตั้งอีกไม่เกินสองคน เป็นผู้ช่วยเลขานุการ

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๙ (๕) (๖) และ (๗) ให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาจากรายชื่อบุคคลที่ได้รับการเสนอชื่อโดยวิธีการสรรหา ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี

การแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๙ (๖) และ (๗) ต้องคำนึงถึงสัดส่วนของหญิงและชายที่ใกล้เคียงกัน

การแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจากผู้สูงอายุที่เป็นผู้แทนองค์กรชุมชนผู้สูงอายุตาม (๗) ต้องแต่งตั้งจากบุคคลซึ่งไม่เป็นข้าราชการที่มีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นของรัฐ

มาตรา ๑๐ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสี่ปี นับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้แต่ต้องไม่เกินสองวาระติดต่อกัน

ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่พ้นจากตำแหน่งตามวาระปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิใหม่

ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระ หรือในกรณีที่มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มขึ้นในระหว่างที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งแต่งตั้งไว้แล้วยังมีวาระอยู่ในตำแหน่ง ให้ผู้ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทน หรือให้เป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มขึ้นอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับแต่งตั้งไว้แล้ว

มาตรา ๑๑ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามมาตรา ๑๐ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิอาจพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (๑) ตาย
- (๒) ลาออก
- (๓) เป็นบุคคลล้มละลาย
- (๔) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

(๕) คณะกรรมการมีมติให้ออกโดยความเห็นชอบของรัฐมนตรีเพราะบกพร่องต่อหน้าที่หรือไม่สุจริตต่อหน้าที่ หรือมีความประพฤติเสื่อมเสีย หรือหย่อนความสามารถ

(๖) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ

มาตรา ๑๒ การประชุมของคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดจึงจะเป็นองค์ประชุม

ในกรณีที่ประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานกรรมการเป็นประธานในที่ประชุม ถ้าประธานกรรมการและรองประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการซึ่งมาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุมสำหรับการประชุมคราวนั้น

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งเสียงในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

ให้มีการประชุมคณะกรรมการไม่น้อยกว่าปีละสามครั้ง

มาตรา ๑๓ ให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดนโยบายและจัดทำแผนยุทธศาสตร์อย่างเหมาะสม เสมอภาค ทัวถึงและเป็นธรรมสำหรับการดำเนินการจัดสวัสดิการสังคมทั้งระบบ การดูแลระยะสั้นและระบบการดูแลระยะยาว โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ ครอบครัว ชุมชน หน่วยงานและองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบ

(๒) พิจารณาจัดสรรเงินกองทุนกลางให้กองทุนจังหวัด โดยคำนึงถึงความยั่งยืน การมีส่วนร่วมและสภาพเศรษฐกิจและสังคมของแต่ละพื้นที่

(๓) กำหนดมาตรฐานการบริหารเงินกองทุนกลาง กองทุนจังหวัด และกองทุนท้องถิ่น

(๔) กำหนดหลักเกณฑ์การคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต เกี่ยวกับค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์ตามมาตรฐานเพื่อให้แก่ผู้สูงอายุตามสิทธิของผู้สูงอายุที่กำหนดตามพระราชบัญญัตินี้

(๕) กำหนดมาตรฐานคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุและมาตรการส่งเสริมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุเพื่อให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ภาคเอกชน องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องปฏิบัติ

(๖) เสนอความเห็นและข้อสังเกตต่อคณะรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีเพื่อออกกฎกระทรวง ประกาศ หรือระเบียบเพื่อการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

(๗) กำกับดูแลและติดตามผลการปฏิบัติตามมาตรการคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต ผู้สูงอายุให้เป็นไปตามแผนยุทธศาสตร์และตามพระราชบัญญัตินี้

(๘) กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการพิจารณาข้อร้องเรียนของผู้สูงอายุเกี่ยวกับปัญหาความไม่เป็นธรรมตามพระราชบัญญัตินี้

(๙) วินิจฉัยและมีคำสั่งเพิกถอนการกระทำหรือห้ามมิให้กระทำการที่มีลักษณะที่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อผู้สูงอายุ

(๑๐) กำหนดระเบียบเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุนโดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง

(๑๑) กำหนดมาตรฐานและคุณสมบัติขององค์กรด้านผู้สูงอายุหรือองค์กรอื่นใดที่ให้บริการแก่ผู้สูงอายุ

(๑๒) ออกระเบียบหรือประกาศเพื่อให้มีการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

(๑๓) จัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต ผู้สูงอายุ และเสนอรายงานต่อคณะรัฐมนตรี รัฐสภา และเปิดเผยต่อสาธารณะ

(๑๔) ติความและวินิจฉัยปัญหาที่เกิดขึ้นเนื่องจากการบังคับใช้พระราชบัญญัตินี้

(๑๕) แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่ คณะกรรมการมอบหมาย

(๑๖) ปฏิบัติการอื่นตามที่กฎหมายกำหนด หรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

มาตรา ๑๔ ให้มีคณะกรรมการคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุระดับจังหวัด ประกอบด้วย

(๑) นายองค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นประธานกรรมการ

(๒) ประธานสมาคมสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีประจำจังหวัด เป็นรองประธานกรรมการ

(๓) ผู้แทนคณะกรรมการคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุระดับท้องถิ่นตาม มาตรา ๑๘ แห่งละหนึ่งคน เลือกกันเองให้เหลือห้าคน เป็นกรรมการ

(๔) ผู้แทนองค์กรชุมชนผู้สูงอายุองค์กรละหนึ่งคน เลือกกันเองให้เหลือสองคน เป็นกรรมการ

ให้พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด เป็นเลขานุการ

คณะกรรมการคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุระดับจังหวัดมีอำนาจแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิเป็นที่ปรึกษาจำนวนไม่เกินสามคนจากผู้ที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ด้านการศึกษา ด้านการสาธารณสุข หรือด้านที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองและส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

วาระการดำรงตำแหน่งและการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการคุ้มครองส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุระดับจังหวัดตาม (๓) และ (๔)ให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๑๐ และมาตรา ๑๑ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

การประชุมของคณะกรรมการคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุระดับจังหวัดให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๑๒ มาบังคับใช้โดยอนุโลม

มาตรา ๑๕ ให้คณะกรรมการคุ้มครองส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุระดับจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) พิจารณาจัดสรรเงินกองทุนจังหวัดให้คณะกรรมการคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุระดับท้องถิ่นตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่คณะกรรมการบริหารกองทุนกลางกำหนด

(๒) พิจารณาและอนุมัติจ่ายเงินเพื่อสนับสนุนโครงการคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุที่มีผู้ยื่นขอสนับสนุน

(๓) จัดหาทุนหรือรายได้เข้ากองทุนจังหวัด

(๔) บริหารกองทุน รวมทั้งติดตามตรวจสอบ กำกับดูแลและจัดสรรรายได้หรือผลประโยชน์ที่เกิดจากเงินหรือทรัพย์สินของกองทุน

(๕) ประสานและสนับสนุนการดำเนินงานของคณะกรรมการคุ้มครองส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุระดับท้องถิ่น

(๖) จัดทำบัญชีของกองทุนในเขตพื้นที่จังหวัดตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะกรรมการบริหารกองทุนกลางกำหนด

(๗) ติดตามประเมินผลและรายงานผลการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งรายงานการเงินของกองทุนในเขตพื้นที่จังหวัดเสนอต่อคณะกรรมการอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

(๘) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการหรือคณะทำงานเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติงานอย่างหนึ่งอย่างใด

(๙) ปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามระเบียบ ประกาศ ข้อกำหนด หรือตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

มาตรา ๑๖ ให้มีคณะกรรมการคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย

- (๑) ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เป็นประธานกรรมการ
- (๒) ผู้แทนองค์กรผู้สูงอายุกรุงเทพมหานคร เป็นรองประธาน
- (๓) ผู้แทนจากองค์กรชุมชนผู้สูงอายุกรุงเทพมหานคร แห่งละหนึ่งคน เลือกกันเองให้เหลือเจ็ดคน

เป็นกรรมการ

(๔) ผู้แทนสภาองค์กรชุมชนกรุงเทพมหานครตามกฎหมายว่าด้วยสภาองค์กรชุมชน จำนวนสองคน เป็นกรรมการ

ให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครแต่งตั้งข้าราชการกรุงเทพมหานครเป็นเลขานุการหนึ่งคน และผู้ช่วยเลขานุการไม่เกินสองคน

คณะกรรมการคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุกรุงเทพมหานคร มีอำนาจแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิเป็นที่ปรึกษาจำนวนไม่เกินสามคนจากผู้ที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ด้านการศึกษา ด้านการสาธารณสุข หรือด้านที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองและส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

วาระการดำรงตำแหน่งและการพ้นจากตำแหน่งของคณะกรรมการคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุกรุงเทพมหานคร ตาม (๓) และ (๔) ให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๑๐ และมาตรา ๑๑ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

การประชุมของคณะกรรมการคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุกรุงเทพมหานคร ให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๑๒ มาบังคับใช้โดยอนุโลม

มาตรา ๑๗ ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๕ มาใช้บังคับเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุกรุงเทพมหานครโดยอนุโลม

มาตรา ๑๘ ให้มีคณะกรรมการคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุระดับท้องถิ่น ประกอบด้วย

- (๑) นายกเทศมนตรี หรือนายกองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นประธานกรรมการ
- (๒) ผู้แทนจากสภาองค์กรชุมชนตำบลตามกฎหมายว่าด้วยสภาองค์กรชุมชน จำนวนหนึ่งคน

เป็นกรรมการ

- (๓) ผู้สูงอายุในแต่ละหมู่บ้านหรือชุมชนเลือกกันเองหมู่บ้านหรือชุมชนละหนึ่งคน เป็นกรรมการ

(๔) ผู้แทนองค์กรชุมชนผู้สูงอายุในท้องถิ่นองค์กรละหนึ่งคนเลือกกันเอง จำนวนสองคน เป็นกรรมการ

ให้เจ้าหน้าที่เทศบาลที่นายกเทศมนตรีมอบหมาย หรือเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล ที่นายกองค์การบริหารส่วนตำบลมอบหมาย เป็นเลขานุการ

คณะกรรมการคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุระดับท้องถิ่น มีอำนาจแต่งตั้ง ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นที่ปรึกษา จำนวนไม่เกินสามคนจากผู้ที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ด้านการศึกษา ด้านการสาธารณสุข หรือด้านที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองและส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เป็นที่ปรึกษา คณะกรรมการ

วาระการดำรงตำแหน่งและการพ้นจากตำแหน่งของคณะกรรมการคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนา คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุระดับท้องถิ่น ตาม (๓) และ (๔) ให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๑๐ และมาตรา ๑๑ มาใช้บังคับ โดยอนุโลม

การประชุมของคณะกรรมการคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุระดับท้องถิ่น ให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๑๒ มาบังคับใช้โดยอนุโลม

มาตรา ๑๙ ให้คณะกรรมการคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุระดับท้องถิ่น มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) บริหารกองทุน รวมทั้งติดตามตรวจสอบ และจัดสรรรายได้หรือผลประโยชน์ที่เกิดจากเงิน หรือทรัพย์สินของกองทุน

(๒) พิจารณาและอนุมัติจ่ายเงินเพื่อสนับสนุนโครงการคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต ผู้สูงอายุที่มีผู้ยื่นขอสนับสนุน

(๓) รับผิดชอบการเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงินและการจัดเก็บบัญชีเงินหรือทรัพย์สินใน กองทุน ให้เป็นไปตามที่สำนักงานคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุแห่งชาติกำหนด

(๔) ดำเนินการให้ประชาชนและกลุ่มเป้าหมายต่างๆ ในความรับผิดชอบสามารถเข้าถึงสิทธิของ ผู้สูงอายุตามที่กำหนดไว้

(๕) จัดทำข้อมูลและแผนดำเนินงานเกี่ยวกับปัญหาของการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ

(๖) ติดตามประเมินผลและรายงานผลการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งรายงานการรับ จ่ายเสนอคณะกรรมการคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุระดับจังหวัดอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

- (๗) รับเรื่องและพิจารณาข้อร้องเรียนเกี่ยวกับสิทธิตามราชบัญญัตินี้
- (๘) แต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติงานอย่างหนึ่งอย่างใด
- (๙) ปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามระเบียบประกาศข้อกำหนดหรือตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

หมวด ๓

สำนักงานคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุแห่งชาติ

มาตรา ๒๐ ให้มีสำนักงานคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุแห่งชาติในกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อรับผิดชอบงานธุรการของคณะกรรมการ และให้สำนักงานมีฐานะเป็นนิติบุคคล

มาตรา ๒๑ ให้สำนักงานมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (๑) จัดทำแผนยุทธศาสตร์เสนอต่อคณะกรรมการ
- (๒) ประสานงานและร่วมมือกับหน่วยงานด้านนโยบายและยุทธศาสตร์ของรัฐบาล หน่วยงานของรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง ทั้งในประเทศและต่างประเทศในการดำเนินงานร่วมกันในระดับนโยบายยุทธศาสตร์และแผนงานด้านการคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ
- (๓) พิจารณาเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการเพื่อออกและพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ
- (๔) รวบรวมและพัฒนาระบบข้อมูล ศึกษา วิจัย เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ
- (๕) สนับสนุนการสร้างความเข้มแข็งขององค์กรผู้สูงอายุเพื่อให้สามารถทำหน้าที่คุ้มครองส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของผู้สูงอายุ และประสานหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรอื่นๆ ให้แก่องค์กรด้านผู้สูงอายุ
- (๖) ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนยุทธศาสตร์ การคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพผู้สูงอายุของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- (๗) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่พระราชบัญญัตินี้หรือตามที่กฎหมายอื่นกำหนดหรือตามที่รัฐมนตรีหรือคณะกรรมการมอบหมาย

มาตรา ๒๒ ให้มีเลขาธิการทำหน้าที่ควบคุมดูแลกิจการโดยทั่วไปของสำนักงานและเป็นผู้บังคับบัญชาในสำนักงาน เพื่อการนี้ ให้มีรองเลขาธิการคนหนึ่งหรือหลายคนเป็นผู้ช่วยและปฏิบัติงานตามที่เลขาธิการมอบหมาย

มาตรา ๒๓ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) มีหนังสือแจ้งให้นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบกิจการหรือหน่วยงานของรัฐชี้แจงข้อเท็จจริงหรือความเห็นในการปฏิบัติงาน ส่งผู้แทนมาชี้แจงหรือให้ถ้อยคำหรือส่งเอกสารหรือพยานหลักฐานอื่นมาประกอบการพิจารณา

(๒) มีหนังสือแจ้งให้บุคคลที่เกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำหรือมีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงหรือส่งเอกสารหรือพยานหลักฐานอื่นมาประกอบการพิจารณา

มาตรา ๒๔ ให้สำนักงานจัดทำงบดุลและบัญชีส่งผู้สอบบัญชีตรวจสอบภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันสิ้นปีบัญชีทุกปี

ให้สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินหรือผู้สอบบัญชีอิสระที่คณะกรรมการแต่งตั้งโดยได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้สอบบัญชีของกองทุนในรอบปีแล้วทำรายงานผลการสอบบัญชีของกองทุนเสนอต่อคณะกรรมการ

หมวด ๔

แผนยุทธศาสตร์การคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

มาตรา ๒๕ ให้มีแผนยุทธศาสตร์การคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ มีระยะเวลาการใช้บังคับครั้งละห้าปีโดยสอดคล้องกับปฏิญญาผู้สูงอายุไทย พ.ศ. ๒๕๔๒

แผนยุทธศาสตร์ตามวรรคหนึ่ง อย่างน้อยต้องมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

(๑) นโยบายและประมาณการงบประมาณของภาครัฐในการจัดให้มีการคุ้มครองและดูแลเรื่องสวัสดิการ บริการสาธารณสุข การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะและความช่วยเหลือที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุในระยะเวลาตามแผนยุทธศาสตร์

(๒) แนวทางการส่งเสริมและการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการ บริการสาธารณสุข การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะและความช่วยเหลือที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุ

(๓) แนวทางการจัดสรรภาษีอากร เงินอุดหนุน และรายได้อื่นให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(๔) แนวทางปฏิบัติตามแผนยุทธศาสตร์ที่แสดงภารกิจและอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องซึ่งต้องปฏิบัติตามแผนยุทธศาสตร์

(๕) แนวทางการคุ้มครอง ส่งเสริมและสนับสนุนความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนผู้สูงอายุและการมีส่วนร่วมของครอบครัว องค์กรเอกชน และชุมชนท้องถิ่นในการดูแลผู้สูงอายุ

มาตรา ๒๖ ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ ให้มีการรับฟังความคิดเห็นจากองค์กรชุมชนผู้สูงอายุ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานของรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องด้วย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๒๗ เมื่อคณะกรรมการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ตามมาตรา ๒๕ แล้ว ให้เสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบและประกาศใช้แผนยุทธศาสตร์ในราชกิจจานุเบกษา

ในกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอย่างเหมาะสม ให้คณะกรรมการปรับปรุงแผนยุทธศาสตร์เพื่อเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบ เมื่อคณะรัฐมนตรีทราบแล้ว ให้ประกาศแผนยุทธศาสตร์ที่ปรับปรุงในราชกิจจานุเบกษา

หมวด ๕ สิทธิของผู้สูงอายุ

ส่วนที่ ๑ บททั่วไป

มาตรา ๒๘ ให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องสนับสนุนชุมชนและครอบครัวในการดูแลผู้สูงอายุ

มาตรา ๒๙ ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับการคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตในเรื่องดังต่อไปนี้

- (๑) สุขภาพอนามัย
- (๒) ที่อยู่อาศัย
- (๓) เงินส่งเสริมคุณภาพชีวิต
- (๔) การศึกษา การศาสนา และข้อมูลข่าวสาร
- (๕) การทำงานและการมีรายได้

- (๖) การได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมาย
- (๗) บริการสาธารณสุขและสิ่งอำนวยความสะดวก
- (๘) นันทนาการ และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม
- (๙) การได้รับการจัดการศพตามประเพณี
- (๑๐) สิทธิประโยชน์อื่นตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

การคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามวรรคหนึ่ง ให้องค์กรชุมชนผู้สูงอายุ หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง องค์กรเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องต้อง ดำเนินการ โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วม ความเสมอภาค และประโยชน์สูงสุดของผู้สูงอายุ

องค์กรเอกชนหรือองค์กรชุมชนผู้สูงอายุมีสิทธิเสนอโครงการเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้สูงอายุ ตามวรรคหนึ่ง

ส่วนที่ ๒

สุขภาพอนามัย

มาตรา ๓๐ ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับบริการสาธารณสุขครอบคลุมการสร้างเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค รักษาพยาบาล และฟื้นฟูสมรรถภาพ อย่างครบวงจร ทั้งในสถานพยาบาลและสถานที่พักอาศัย ทั้งนี้ เพื่อให้ ผู้สูงอายุมีสุขภาพอนามัยที่ดีมีมาตรฐานอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ โดยมีการจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุเป็น พิเศษ

ให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องส่งเสริมให้องค์กรชุมชนผู้สูงอายุ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ องค์กรเอกชน มีส่วนร่วมในการพัฒนาสุขภาพอนามัยของผู้สูงอายุ

มาตรา ๓๑ ให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องจัดบุคคลผู้มีจิตอาสาและรักในงานดูแลผู้สูงอายุเพื่อ ช่วยเหลือ หรืออำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุที่ไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ ทั้งนี้ คุณสมบัติและค่าตอบแทน สำหรับผู้ช่วยผู้สูงอายุให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด โดยคำนึงถึงค่าตอบแทนที่เหมาะสมและไม่ น้อยกว่าอัตราของส่วนราชการ

ส่วนที่ ๓

ที่อยู่อาศัย

มาตรา ๓๒ ให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องส่งเสริมและสนับสนุนด้านที่อยู่อาศัยดังนี้

(๑) กรณีผู้สูงอายุไม่มีบุคคลในครอบครัวเลี้ยงดูหรือต้องดำรงชีวิตตามลำพังหรือไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้

(๒) กรณีที่พักอาศัยของผู้สูงอายุมีสภาพไม่เหมาะสมสำหรับการดำรงชีวิตตามปกติ ให้มีการปรับปรุงแก้ไขหรือซ่อมแซม

มาตรา ๓๓ ให้หน่วยงานของรัฐส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุซึ่งไร้ที่พำนักอาศัยได้ดำรงชีวิตตามปกติในสถานที่พำนักอาศัยของเอกชนหรือองค์กรชุมชนซึ่งมีความเหมาะสมและสะดวกสบาย

กรณีผู้สูงอายุเป็นผู้ยากไร้ ให้หน่วยงานของรัฐจัดให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตตามปกติอย่างสะดวกสบายในสถานที่พักของรัฐโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย

การจัดสวัสดิการที่พำนักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุตามวรรคหนึ่งและวรรคสองให้เป็นไปตามมาตรฐานที่คณะกรรมการกำหนด

ส่วนที่ ๔

เงินส่งเสริมคุณภาพชีวิต

มาตรา ๓๔ ผู้สูงอายุซึ่งเป็นผู้ไม่มีรายได้หรือมีเงินรายได้คิดเป็นรายเดือนน้อยกว่าอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ มีสิทธิได้รับเงินส่งเสริมคุณภาพชีวิต ไม่น้อยกว่าอัตราดังต่อไปนี้

(๑) สิบเท่าของอัตราสูงสุดของค่าจ้างขั้นต่ำรายวันตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานสำหรับผู้สูงอายุซึ่งมีอายุครบหกสิบปีแต่ยังไม่ครบเจ็ดสิบปี

(๒) สิบห้าเท่าของอัตราสูงสุดของค่าจ้างขั้นต่ำรายวันตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานสำหรับผู้สูงอายุซึ่งมีอายุครบเจ็ดสิบปีแต่ยังไม่ครบแปดสิบปี

(๓) ยี่สิบเท่าของอัตราสูงสุดของค่าจ้างขั้นต่ำรายวันตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานสำหรับผู้สูงอายุซึ่งมีอายุครบแปดสิบปีแต่ยังไม่ครบเก้าสิบปี

(๔) ยี่สิบห้าเท่าของอัตราสูงสุดของค่าจ้างขั้นต่ำรายวันตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานสำหรับผู้สูงอายุซึ่งมีอายุครบเก้าสิบปีขึ้นไป

ส่วนที่ ๕

การศึกษา การศาสนาและข้อมูลข่าวสาร

มาตรา ๓๕ ให้หน่วยงานของรัฐส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้รับบริการด้านการศึกษาหรือการฝึกอบรมอย่างเหมาะสมตามความต้องการของผู้สูงอายุและได้รับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตเพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีและสามารถพึ่งพาตนเองได้

มาตรา ๓๖ ให้หน่วยงานของรัฐส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดทำโครงการจัดกิจกรรมด้านการศึกษาหรือศาสนาเพื่อให้ผู้สูงอายุได้กระทำกิจกรรมร่วมกับเด็กหรือเยาวชน โดยเน้นให้ผู้สูงอายุมีโอกาสถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์อันเป็นประโยชน์ต่อการแก้ไขปัญหาสังคมหรือสาธารณประโยชน์อื่น

ส่วนที่ ๖

การทำงานและการมีรายได้

มาตรา ๓๗ ให้หน่วยงานของรัฐส่งเสริมการทำงานและการมีรายได้ของผู้สูงอายุเพื่อให้ผู้สูงอายุที่ยังต้องการทำงานสามารถมีงานทำอย่างเหมาะสมตามสภาพของร่างกาย ความรู้ ความสามารถและตามความต้องการของผู้สูงอายุ และมีรายได้อย่างเป็นธรรม

กรณีที่ผู้สูงอายุเป็นวิทยากรของหน่วยงานของรัฐ ให้ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับค่าตอบแทนวิทยากรตามหลักเกณฑ์และอัตราที่คณะกรรมการกำหนด

ค่าตอบแทนสำหรับผู้ดูแลผู้สูงอายุให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนดโดยคำนึงถึงค่าตอบแทนที่เหมาะสมและไม่น้อยกว่าอัตราของส่วนราชการ

มาตรา ๓๘ ให้นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบกิจการรับผู้สูงอายุซึ่งเกษียณอายุแล้วเข้าทำงานที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ โดยไม่เลือกปฏิบัติ

นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบกิจการที่ได้ดำเนินการตามวรรคหนึ่งอาจขอรับการสนับสนุนจากกองทุนเพื่อดำเนินกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัตินี้

นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบกิจการที่ได้จ้างผู้สูงอายุตามวรรคหนึ่ง ให้แจ้งการจ้างต่อพนักงานตรวจแรงงานตามกฎหมายว่าด้วยคุ้มครองแรงงานภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้จ้างงาน

ให้หน่วยงานของรัฐจ้างผู้สูงอายุซึ่งเกษียณอายุแล้วทำงานต่อไปตามความยินยอมของผู้สูงอายุโดยไม่เลือกปฏิบัติ ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงภารกิจของหน่วยงานของรัฐด้วย

ส่วนที่ ๗

การได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมาย

มาตรา ๓๙ ผู้สูงอายุที่มีสิทธิได้รับบริการคำปรึกษาแนะนำหรือการดำเนินการอื่นที่เกี่ยวกับกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมจากหน่วยงานของรัฐ

ให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดให้มีบริการเพื่อให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ผู้สูงอายุซึ่งได้รับอันตรายหรือเดือดร้อนจากการถูกทอดทิ้ง ถูกทารุณกรรม หรือถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย

ส่วนที่ ๘

บริการสาธารณสุขและสิ่งอำนวยความสะดวก

มาตรา ๔๐ ให้รัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับการจัดบริการสาธารณสุขและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในเรื่องใด ออกกฎกระทรวงหรือประกาศเพื่อกำหนดลักษณะหรือการจัดให้มีอุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวกหรือบริการในอาคารสถานที่ ยานพาหนะ บริการขนส่ง หรือบริการสาธารณสุขอื่นเพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงและใช้สิทธิ หรือได้รับความช่วยเหลือหรือได้รับประโยชน์ได้ตามมาตรฐานที่คณะกรรมการกำหนด

ให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องยกเว้นหรือลดหย่อนค่าโดยสารยานพาหนะ หรือค่าเข้าชมสถานที่ของรัฐตามความเหมาะสม

ส่วนที่ ๙

นันทนาการและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม

มาตรา ๔๑ ให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุจัดกิจกรรมนันทนาการและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ หรือส่งเสริมให้ภาคเอกชนดำเนินกิจกรรมนันทนาการเพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุภายใต้การสนับสนุนด้วยการบริจาคเงินของหน่วยงานหรือองค์กรภาคเอกชนนอกเหนือจากค่าใช้จ่ายที่มาจากกองทุน

ส่วนที่ ๑๐

การได้รับการจัดการศพตามประเพณี

มาตรา ๔๒ ให้นำหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องจ่ายเงินการจัดการศพผู้สูงอายุโดยจ่ายให้แก่ทายาท โดยธรรมซึ่งเป็นผู้จัดการศพ หรือในกรณีที่ไม่มีทายาทโดยธรรม ให้จ่ายแก่บุคคลซึ่งมีหลักฐานแสดงว่าเป็นผู้จัดการศพและได้จัดการศพ ในอัตรารายละไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยเท่าของอัตราสูงสุดของค่าจ้างขั้นต่ำรายวันตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน

หมวดที่ ๖

อำนาจหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน

มาตรา ๔๓ เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นออกข้อบัญญัติท้องถิ่น ประกาศหรือระเบียบแล้วแต่กรณี เพื่อการปฏิบัติให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจจัดสรรงบประมาณของตนเอง เพื่อสนับสนุนกองทุนคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ทั้งนี้ การบริหารกองทุน การจัดการกองทุนและการอนุมัติการจ่ายเงิน ราชการส่วนท้องถิ่นอาจนำระเบียบที่คณะกรรมการกำหนดมาใช้บังคับโดยอนุโลมก็ได้

มาตรา ๔๔ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับจดทะเบียนองค์กรชุมชนผู้สูงอายุ

องค์กรชุมชนผู้สูงอายุตามวรรคหนึ่งอาจได้รับการช่วยเหลือหรือได้รับการสนับสนุนจากทางราชการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเรื่องดังต่อไปนี้

- (๑) การจัดให้มีอาสาสมัครเพื่อช่วยเหลือในเรื่องการพัฒนาอาชีพ การคุ้มครองและดูแลผู้สูงอายุ
- (๒) การประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลหรือข่าวสารเพื่อสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการคุ้มครองและดูแลผู้สูงอายุ
- (๓) การช่วยเหลือในการริเริ่มโครงการหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการคุ้มครองและดูแลผู้สูงอายุ
- (๔) การส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาตนเองและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุ
- (๕) การให้คำแนะนำ ปรีกษา และการดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องในทางคดีเกี่ยวกับผู้สูงอายุ
- (๖) การดำเนินการอื่นตามพระราชบัญญัตินี้

คณะกรรมการคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับจังหวัดหรือระดับท้องถิ่นแต่ละพื้นที่อาจพิจารณาจัดสรรเงินสนับสนุนหรือเงินกู้ให้แก่องค์กรชุมชนผู้สูงอายุเพื่อสนับสนุนกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งได้ตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด องค์กรชุมชนผู้สูงอายุมิสิทธิเสนอชื่อผู้แทนเพื่อให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาแต่งตั้งเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุแห่งชาติได้ตามมาตรา ๙ (๗)

มาตรา ๔๕ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจจัดสรรงบประมาณของตนเองเพื่อสนับสนุนกองทุนจังหวัดหรือกองทุนท้องถิ่น ทั้งนี้ การบริหารกองทุน การจัดการกองทุน และการอนุมัติการจ่ายเงิน ราชการส่วนท้องถิ่นอาจนำระเบียบที่คณะกรรมการกำหนดมาใช้บังคับโดยอนุโลมก็ได้

หมวดที่ ๗

กองทุนคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

มาตรา ๔๖ ให้จัดตั้งกองทุนคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในสำนักงานเพื่อเป็นทุนสำหรับการใช้จ่ายเกี่ยวกับการคุ้มครอง สนับสนุน ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ การส่งเสริมและการดำเนินงานด้านการช่วยเหลือการฟื้นฟูสมรรถภาพ การศึกษา การประกอบอาชีพ การส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรชุมชนผู้สูงอายุหรือองค์กรเอกชน โดยจัดสรรให้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

ให้กองทุนคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุมีสามระดับดังนี้

- (๑) กองทุนกลางมีหนึ่งกองทุน
- (๒) กองทุนจังหวัด และกรุงเทพมหานคร แห่งละหนึ่งกองทุน
- (๓) กองทุนท้องถิ่น แห่งละหนึ่งกองทุน

มาตรา ๔๗ กองทุนกลางตามมาตรา ๔๖ วรรคสอง (๑) ประกอบด้วย

(๑) เงินอุดหนุนจากรัฐบาลหรือที่ได้รับจากงบประมาณรายจ่ายประจำปีทั้งนี้ให้รัฐบาลจัดสรรให้เพียงพอต่อการนำมาใช้เป็นค่าใช้จ่ายต่างๆ เกี่ยวกับการคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

- (๒) เงินส่วนแบ่งรายได้จากการจำหน่ายสลากกินแบ่งของรัฐบาล
- (๓) เงินหรือทรัพย์สินที่ได้จากการดำเนินงาน หรือการจัดกิจกรรมของกองทุน
- (๔) เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคหรือมอบให้
- (๕) เงินอุดหนุนจากรัฐบาลต่างประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศ

(๖) เงินหรือทรัพย์สินที่ตกเป็นของกองทุนหรือที่กองทุนได้รับตามกฎหมายหรือโดยนิติกรรมอื่น

(๗) ดอกผลที่เกิดจากเงินหรือทรัพย์สินของกองทุน

(๘) รายได้อื่น

เงินและทรัพย์สินของกองทุนตามวรรคหนึ่งไม่ต้องนำส่งคลังเป็นเงินรายได้ของแผ่นดิน

มาตรา ๔๘ ให้คณะกรรมการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารกองทุนกลางคณะหนึ่งประกอบด้วย ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นประธานกรรมการ ผู้แทนกระทรวงมหาดไทย ผู้แทนกระทรวงแรงงาน ผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ ผู้แทนกระทรวงสาธารณสุข ผู้แทนสำนักงานประมาณ ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งคณะกรรมการแต่งตั้งจำนวนเก้าคน ในจำนวนนี้ ต้องเป็นผู้แทนองค์กรชุมชนผู้สูงอายุอย่างน้อยเจ็ดคนเป็นกรรมการ และให้เลขาธิการเป็นกรรมการและเลขานุการ

มาตรา ๔๙ ให้คณะกรรมการบริหารกองทุนกลางมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) บริหารกองทุน รวมทั้งดำเนินการเกี่ยวกับการจัดหาผลประโยชน์และการจัดการกองทุนให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

(๒) ติดตามประเมินผลและรายงานผลการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารกองทุนกลาง รวมทั้งรายงานสถานะการเงินเสนอคณะกรรมการคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

มาตรา ๕๐ กองทุนจังหวัดและกองทุนกรุงเทพมหานครตามมาตรา ๔๖ วรรคสอง (๒) ประกอบด้วย

(๑) เงินที่รับจัดสรรจากกองทุนกลางตามสัดส่วนของจำนวนผู้สูงอายุของแต่ละจังหวัดตามที่คณะกรรมการกำหนด

(๒) เงินอุดหนุนจากหน่วยงานของรัฐ

(๓) เงินอุดหนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัด

(๔) เงินหรือทรัพย์สินที่ได้จากการดำเนินงานหรือการจัดกิจกรรมของกองทุน

(๕) เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคหรือมอบให้

(๖) เงินอุดหนุนจากรัฐบาลต่างประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศ

(๗) เงินหรือทรัพย์สินที่ตกเป็นของกองทุนหรือที่กองทุนได้รับตามกฎหมายหรือโดยนิติกรรมอื่น

(๘) ดอกผลที่เกิดจากเงินหรือทรัพย์สินของกองทุน

(๙) รายได้อื่น

มาตรา ๕๑ กองทุนท้องถิ่นตามมาตรา ๔๖ วรรคสอง (๓) ประกอบด้วย

- (๑) เงินที่รับจัดสรรจากกองทุนจังหวัดตามสัดส่วนของจำนวนผู้สูงอายุของแต่ละท้องถิ่น
- (๒) เงินอุดหนุนจากหน่วยงานของรัฐ
- (๓) เงินอุดหนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- (๔) เงินหรือทรัพย์สินที่ได้จากการดำเนินงาน หรือการจัดกิจกรรมของกองทุน
- (๕) เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคหรือมอบให้
- (๖) เงินอุดหนุนจากรัฐบาลต่างประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศ
- (๗) เงินหรือทรัพย์สินที่ตกเป็นของกองทุนหรือที่กองทุนได้รับตามกฎหมายหรือโดยนิติกรรมอื่น
- (๘) ดอกผลที่เกิดจากเงินหรือทรัพย์สินของกองทุน
- (๙) รายได้อื่น

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๕๒ ให้โอนบรรดาทรัพย์สิน สิทธิหนี้ เงินงบประมาณ และรายได้ของกองทุนผู้สูงอายุ ตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖ ไปเป็นของกองทุนตามพระราชบัญญัตินี้

ให้โอนงบประมาณและบุคลากรของสำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุตามกฎหมายกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พ.ศ. ๒๕๔๕ ไปเป็นของสำนักงานคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุแห่งชาติตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕๓ ในระหว่างที่ยังมิได้แต่งตั้งคณะกรรมการคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุแห่งชาติตามพระราชบัญญัตินี้ ให้คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖ ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับทำหน้าที่คณะกรรมการคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุแห่งชาติตามพระราชบัญญัตินี้จนกว่าคณะกรรมการที่ได้รับแต่งตั้งขึ้นใหม่จะเข้ารับหน้าที่ ทั้งนี้ ไม่เกินหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

ให้ดำเนินการสรรหาและคัดเลือกคณะกรรมการคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุแห่งชาติตามพระราชบัญญัตินี้ให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้

บังคับ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖ กำหนด

มาตรา ๕๔ ให้บรรดากฎกระทรวง ระเบียบ ประกาศ หรือคำสั่งที่ออกตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖ ยังคงใช้บังคับต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้จนกว่าจะมีกฎกระทรวง ระเบียบ ประกาศ หรือคำสั่งที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕๕ ให้สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการและผู้สูงอายุ ทำหน้าที่เป็นสำนักงานคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุแห่งชาติ จนกว่าจะมีการจัดตั้งสำนักงานคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุแห่งชาติตามพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยสี่สิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

ให้ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการและผู้สูงอายุทำหน้าที่เลขาธิการจนกว่าจะมีการแต่งตั้งเลขาธิการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕๖ ในวันก่อนที่พระราชบัญญัติฉบับนี้ใช้บังคับ บรรดาคำร้องหรือคำขอที่ได้ยื่นไว้ตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖ ให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการต่อไปตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....

นายกรัฐมนตรี